

LUNDS
UNIVERSITET

Att hata kvinnor – en fri åsiktsbildning

- En kritisk diskursanalys av varför kvinnor som grupp inte skyddas i yttrandefrihetslagstiftningen

Sara Blomqvist

Handledare: Eva Schömer

Termin: VT-13

Nivå: Kandidatuppsats

Kurskod: RÄSK02

Abstract

As internet usage increases the attendance at internet-based communicative forums and social networks creates a new arena where freedom of speech is practiced. The freedom of speech is one of the greatest democratic rights in the Swedish society. But sometimes this privilege enables violations of other human rights. The response to this in Swedish law is restrictions concerning the freedom of speech to protect individuals and especially exposed groups in the society. Swedish law consists of a relatively strong protection concerning individuals when exposed to hateful opinions expressed through speech or text. As for groups the protection is much less comprehensive. Expressing discriminating and hateful opinions against women as a group contains no restrictions in Swedish law today. The purpose of this essay is to explore why there is so, with critical discourse analysis as a theoretical and methodological instrument. The result reveals that an antifeminist liberal discourse becomes valid at the expense of the feminist discourse. A discourse which finds the freedom of speech more important than protecting any other groups than those who are already protected and rules out the feminist discourse which works for changing discrimination and subordination of women. The existence and relations between these discourses is the answer to why the Swedish law chooses not to protect women as a group against threat and hateful opinions.

Nyckelord; kvinnohat, diskurs, feminism, antifeminism, liberalism,

Innehållsförteckning

1. Inledning	s. 1-7
1.1 Situerad kunskap	s. 2
1.2 Bakgrund	s. 3-7
1.2.1 Ett aktuellt fenomen utifrån ett uråldrigt problem	s. 3-5
1.2.2 Hets som gräns för yttrandefrihet	s. 5-7
2. Metod	s. 8-21
2.1 Syfte och frågeställning	s. 8
2.2 Centrala begrepp	s. 9-12
2.2.1 Feminism	s. 9
2.2.2 Antifeminism	s. 10
2.2.3 Liberalism	s. 11-12
2.3 Diskursanalys som teori och metod	s. 12-18
2.3.1 Socialkonstruktionism	s. 12-13
2.3.2 Diskurs	s. 13-14
2.3.3 Diskursanalysens olika riktningar	s. 14-15
2.3.4 Kritisk diskursanalys som teori och metod	s. 15-18
2.4 Empiri och avgränsning	s. 18-19
2.5 Etiska överväganden	s. 20
2.6 Kan en diskursanalys vara objektiv, reliabel och valid?	s. 20-21
3. Varför kvinnor som grupp inte skyddas av yttrandefrihetslagstiftningen	s. 22-36
3.1 Uttryck för diskurser	s. 22-33
3.1.1 Feminism	s. 22-23
3.1.2 Antifeminism	s. 24-30
3.1.3 Liberalism	s. 30-33
3.2 Liberalism och antifeminism i samklang som ledande i diskursordningen	s. 33-36
3.2.1 Diskursernas vänskapsförhållande	s. 33-35
3.2.2 Diskursordningen som resulterar i att kvinnor som grupp inte skyddas	s. 36
4. Vad jag slutligen kommit fram till	s. 37-38
5. Och sen då?	s. 39-40
Referenslista	s. 41-42

1. Inledning

Klockan fem en sommarmorgon 2010 postar användaren *Airees* ett inlägg på diskussionsforumet flashback.se. Han är 21 år gammal och har aldrig haft en tjej. Han beskriver sig själv som nervös i mötet med tjejer och ber om råd hur han ska hitta en flickvän. Användare *Drakula09* svarar:

Förhållanden i dagens läge är tyvärr bound to fail på grund av att sliddjuren har för mycket frihet och tillåts agera på den i löjligt stor utsträckning. Förbannad på djurens frihet? Kasta syra på deras ansikte så tar du automatisk bort deras frihet. Eftersom deras frihet korrelerar med deras marknadsvärde, vilket kan benämnas utseendet i mer specifik term. Och angående syraförslaget. Nej, jag är inte MENA-invandrare. Etnisk svensk faktiskt! Och väldigt trött på sliddjurens beteende!¹

Att tycka som man vill, att yttra det så att alla kan höra: en medborgerlig rättighet och demokratiskt fundament vi känner som yttrandefriheten. Denna rättighet ger oss möjlighet att yttra vårt innersta eller bara en lösryckt tanke som plötsligt slog oss. Får vi då säga vad vi vill så att alla kan höra? Yttrandefriheten innefattar även begränsningar, nämligen tryckfrihetsbrotten².

Kvinno- och näthat var ämnet för ett av vinterns avsnitt ur uppdrag granskning där kända och okända kvinnor trädde fram och delade med sig av hot och tillmälen som riktats mot deras person. En programledare från TV4 blev utsatt för följande yttrande vilket strider mot yttrandefrihetsgrundlagen: "Du är en riktig slyna och hora och du har två veckor kvar att leva. Jag kommer visa att jag menar allvar."³ Detta hot är straffbart då det är riktat mot kvinnan specifikt. Intressant är dock att hatiska yttranden riktat till kvinnor generellt, såsom *Drakula09*'s inlägg ovan, inte omfattas av yttrandefrihetens inskränkningar utan är fullt lagligt i det offentliga samtalet.

I mars månad 2013 publiceras en rapport baserat på ett nordiskt expertseminarium om hur man kan motverka antifeminism och högerextremism. Rapporten innehåller bland annat förslag till de nordiska regeringarna att genom lagstadga förbjuda hatiska yttranden på grund av kön.⁴ Denna uppsats ämnar belysa varför lagstiftningen inte skyddar kvinnor som grupp mot hatiska yttranden.

¹ Flashback forum inlägg: <https://www.flashback.org/t1274280p2> hämtad 2013-03-27

² Tryckfrihetsförordning (1949:105) 7 kap 4-5 §§

³ Uppdrag granskning, avsnitt *Män som näthatar kvinnor*: www.svtplay.se/video/995361/del-4 hämtad 2013-03-25

⁴ Redogörelse för rapporten finnes i avsnitt 1.2.1.

1.1 Situerad kunskap

Det är långt ifrån alla studier som i sin forskning redogör för sin egen position i förhållande till sitt forskningsområde. Kanske för att man inom traditionell forskning ser det som ett grundläggande värde och en förutsättning att forskaren förhåller sig objektiv till det som ska undersökas. Att i så stor mån som möjligt se till att lämna sina egna erfarenheter utanför sin forskning och inte låta dessa påverka i någon riktning.⁵ Min uppsats förhåller sig dock inte objektiv då en feministisk utgångspunkt sätter prägel på det diskursanalytiska metodvalet och teoririktningar. Den kritiska diskursanalysen vilken jag tagit intryck av i denna uppsats ställer sig inte neutral i förhållande till forskningsområdet eftersom en grundläggande del i ansatsen är att den vill avslöja ojämlika maktförhållanden och inta undertryckta gruppers perspektiv.⁶ Min utgångspunkt är att jag som människa, oavsett om jag forskar eller inte, alltid är påverkad och formad av mina erfarenheter. Det är också den utgångspunkten jag som forskare skriver under på när jag genomför studien på grundval att det existerar diskurser, sätt att tala om och förstå världen, och att dessa också styr hur samhället ser ut på alla plan⁷.

Jag är en av dem som inte känner igen mig i bilden av Sverige som ett jämställt land, där kvinnor och män har lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter. Jag ställer mig heller inte bakom det vanligt förekommande argumentet i diskussioner kring jämställdhet i Sverige om att det inte finns någonting att gnälla om. Jag ser detta som en motsträvig attityd i förhållande till vad som borde vara kvinnors självklara rätt till jämställt utrymme.

Jag ser det som extremt svårt att inte kalla mig själv feminist vid tillfällena såsom när jag såg uppdrag granskningens avsnitt om kvinnohat på nätet. Ett program som både fick mig att tappa matlusten och känna mig sorgsen. På samma sätt väcker det någonting i mig när jag läser det citat jag har med i min inledning där *Drakula09* delar sina tankar om kvinnor. Varken de yttranden som benämns i uppdrag granskning eller *Drakula09*'s citat är riktade mot mig personligen. Trots detta blir jag förbannad, som kvinna och som människa. Detta inspirerar och driver mig till att skriva en uppsats om varför man inte vill förbjuda yttranden som innehåller missaktning på grund av kön.

⁵ Redogörelse för objektivitet finnes i avsnitt 2.6

⁶ Redogörelse för kritisk diskursanalys finnes i avsnitten 2.3.3 och 2.3.4

⁷ Redogörelse för diskurs finnes i avsnitt 2.3.2

1.2 Bakgrund

I detta avsnitt vill jag sätta uppsatsen i en kontext för dig som läsare. Jag vill därför till en början ge dig en bakgrund till problemområdet som ligger till grund för att denna studie över huvudtaget behöver göras. Problemområdet kan sammanfattas till kvinnohat och hur detta kan yttra sig. Det räcker dock inte att stanna här. Eftersom min studie kommer inrikta sig på att undersöka lagstiftning om yttrandefrihet blir det min uppgift att ge dig som läsare den förkunskap som krävs för att kunna ta till dig min analys. Jag kommer därför ge en kort redogörelse för den lagstiftningen jag ska undersöka och hur den står i relation till min studie.

1.2.1 Ett aktuellt fenomen utifrån ett uråldrigt problem

Bokens tema feministhat ramar in i titeln på Maria Svelands bok *Hatet - en bok om antifeminism*.

⁸ Bakom begreppet feministhat ligger i grunden ett kvinnohat vilket riktar sig mot alla kvinnor. När Sveland skriver i termer av feministhat är det på grund av att denna grupp ofta utsätts för hat då dessa gör aktivt motstånd mot ojämlika maktförhållanden. Kvinnohatet finns i hela världen och tar sig olika uttryck beroende på kontext. Man kan se det i form av dåtidens häxjakter på kvinnor som ifrågasatte makten, motstånd mot de svenska kvinnor som krävde rösträtt vid 1900-talets början, våld och övergrepp mot kvinnor genom tiderna men även i hot och hat som riktar sig mot kvinnor som tar plats i nutidens offentliga Sverige. Hatet handlar i grunden om makt och föds enligt Sveland när kvinnors ökade utrymme innebär ett minskat utrymme för männen. Denna grund till hat blir tydligt i *Drakula09*'s citat där denne bland annat skriver att "sliddjuren har för mycket frihet" och att de "tillåts agera på den i löjligt stor utsträckning"⁹

Sveland var en av de kvinnor som trädde fram i SVT's Uppdrag granskning avsnitt *Män som näthatar kvinnor* som omnämndes i uppsatsens inledning. Sändningen kom i samma tid som en debatt kring kvinnohat drogs igång vilken bland annat uttrycker olika ställningstagande i fråga om hur lagstiftning kan bemöta problemet. Debatten belyses exempelvis genom ett förslag om inrättande av lagstiftning mot antifeministiska trakasserier och hatiska yttranden på grund av kön i de nordiska länderna. Förslaget publicerades i år som en del i rapporten *Hvordan motarbeide antifeminisme og høyre-extremisme? - Innspill og anbefalinger fra eksperter I Norden*¹⁰ och har

⁸ Sveland Maria, *Hatet - en bok om antifeminism*. Stockholm, 2013, s. 7-8

⁹ Flashback forum inlägg: <https://www.flashback.org/t1274280p2> hämtad 2013-03-27

¹⁰ Rapport (2013), *Hvordan motarbeide antifeminisme og høyre-extremisme? - Innspill og anbefalinger fra eksperter I Norden*: <http://www.nrk.no/contentfile/file/1.10947191%21reform.pdf> hämtad 2013-04-10

bland annat kritiserats genom ett debattinlägg av teologidoktor Ann Heberlein¹¹. Rapporten är sammanställd av Reform¹²(ressurssenter for menn) utifrån ett expertseminarium som anordnades i november 2012 i Oslo. Temat var hur man motarbetar antifeminism och högerextremism där bland annat Nordiska ministerrådet¹³ stod som uppdragsgivare för både seminariet och den slutliga rapporten. Man menar att motståndet mot alla människors lika värde växer sig starkare i de nordiska länderna där det bland annat tar sig i uttryck via sociala medier och diskussionsforum på internet. Man konstaterar och lyfter även fram att det finns ett samband mellan rasism, islamofobi, invandringsmotstånd och antifeminism. Av rapporten framgår att antifeminism kan förstås som en fientlig hållning till kvinnor, feminism och jämställdhet och att den utmanar demokratin.¹⁴ En expert i rapporten belyser sambandet mellan antifeminism, rasism, islamofobi och invandringsmotstånd bland annat genom Anders Behring Breiviks attentat på Utøya som kostade livet på 77 människor:

Breivik ser sig som en tapper riddare som offrat sitt liv i kampen för ett pånyttfött monokulturellt Europa som renat från den inre fiendens – kulturmarxisters och feministers - korrupperande inverkan skall resa sig ur förnedringen för att förjaga den yttre fienden, identifierad som islam och muslimer. Det spektakulära våld han utöste den 22 juli var ett performativt språk som avsåg skapa det heroiska avantgard av nationalistiska krigare han hänvisade till i sitt kompendium och vars uppgift det är utmana – och ytterst besegra – idén om jämlikhet och alla människors lika värde till förmån för en samhällsmodell som baseras på den hierarki Breivik ser som naturens ordning, enligt vilken stark styr över svag, rik över fattig, vit över brun, man över kvinna.¹⁵

I rapporten konstateras vidare att det ofta är män som inte kan stå bakom de inkluderande välfärdsidealerna om alla människors lika värde och menar att en del i förklaringen varför är att vissa av dessa män känner sig marginaliserade.¹⁶ Kring förslaget om att förbjuda antifeministiska trakasserier och hatiska yttranden på grund av kön påtalas att dessa typer av yttranden på internet behöver straffas och att det skydd (eller brist på skydd) som finns i lagstiftningen idag inte hör hemma i de nordiska länderna.¹⁷

¹¹ Svt debatt nätsida: <http://debatt.svt.se/2013/03/27/huvudlosa-lagforslag-mot-kvinnohatare-hjalper-inte-feminismen/> hämtad 2013-04-10

¹² Reform (ressurssenter for menn) är en norsk politiskt oberoende stiftelse som arbetar för jämställdhet mellan könen

¹³ Nordiska ministerrådet är de nordiska regeringarnas officiella samarbetsorgan

¹⁴ Rapport, s. 4

¹⁵ Rapport, s. 18-19

¹⁶ Rapport, s. 4

¹⁷ Rapport, s. 5

Ann Heberlein bemöter rapporten i ett debattinlägg där hon menar att förslaget om laginförandet är huvudlöst och odemokratiskt och att det ger uttryck för åsiktsförtryck genom att en kriminalisering av dessa yttranden inte värnar om yttrandefriheten.¹⁸

Rapporten och Heberlein tar totalt olika ställning i frågan huruvida man med hjälp av lagstiftning kan bemöta kvinno- och feministhat. Vad som framgår av det som nämns ovan är att båda perspektiven talar om vad som hotar demokratin men argumentation kring vad som utgör detta hot skiljer dem åt. Rapporten lyfter fram antifeministisk hållning och handling medan Heberlein istället menar att det är kriminaliseringen som rapporten förespråkar vilken utgör ett hot mot demokratin.

Mot bakgrund av det jag hittills presenterat menar jag att det kvinnohat som yttrar sig som näthat, det vill säga att det sker på internet, blir det som sätter uppsatsens problem i en aktuell kontext. Kvinnohat på nätet kan alltså ses som ett fenomen eller en modern yttring av en uråldrig tradition av hat mot kvinnor. Denna moderna yttring av hat möjliggörs delvis av vårt nutida användande av internet men även den gällande lagstiftningen kring yttrandefrihet vilken kommer beskrivas nedan. I en sammanställning publicerad 2012 ifrån Statistiska centralbyrån (SCB) om *Privatpersoners användning av datorer och internet* kan man läsa att inlägg på diskussionsforum och i sociala medier är ett vanligt användningsområde på internet bland svenskarna idag. Förra året hade den dagliga internetanvändningen ökat från 57-80 procent sedan sju år tillbaka bland svenskar mellan 16-74 år¹⁹. Internet är bevisligen en enorm arena för kommunikation och meningsutbyte människor emellan och en plats där yttrandefriheten praktiseras var sekund, ibland i form av integritetskränkande och hatiska yttranden.

1.2.2 Hets som gräns för yttrandefrihet

Om man ska sätta problemområdet kvinnohat i form av hatiska yttranden i förhållande till gällande lagstiftning är det i synnerhet lagar om yttrande- och tryckfrihet som berörs. I Regeringsform (1974:152) framgår av 2 kap 1§ att var och en enligt svensk lag är tillförsäkrad yttrandefrihet vilket innebär frihet att:” i tal, skrift eller bild eller på annat sätt meddela

¹⁸ SVT debatt nätsida:

<http://debatt.svt.se/2013/03/27/huvudlosa-lagforslag-mot-kvinnohatare-hjalper-inte-feminismen/> hämtad 2013-04-10

¹⁹ SCB (2013) *Privatpersoners användning av datorer och internet 2012* s. 9, 18:

http://www.scb.se/statistik/publikationer/LE0108_2012A01_BR_IT01BR1301.pdf hämtad 2013-03-21

upplysningar samt uttrycka tankar, åsikter och känslor”. I paragrafens andra stycke framgår att det är tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen som reglerar denna rättighet.²⁰ Av yttrandefrihetsgrundlag (1991:1469) 1 kap 1 § kan man utläsa att:

1)Varje svensk medborgare 2) är gentemot det allmänna 3) tillförsäkrad rätt enligt denna grundlag att i ljudradio, television och vissa liknande överföringar, offentliga uppspelningar ur en databas samt filmer, videogram, ljudupptagningar och andra tekniska upptagningar 4) offentligen uttrycka tankar, åsikter och känslor och i övrigt lämna uppgifter i vilket ämne som helst.²¹

Denna lag reglerar rätten att muntligt yttra någonting. När det gäller yttranden som någon gör i tryck regleras detta istället i tryckfrihetsförordningen. I tryckfrihetsförordning (1949:105) 1 kap 1 § framgår rätten att: “i tryckt skrift yttra sina tankar och åsikter, offentliggöra allmänna handlingar samt meddela uppgifter och underrättelser i vad ämne som helst.”

Det man får yttra muntligen eller i skrift har dock vissa begränsningar. Dessa hittar man i 7 kap 4-5 §§ tryckfrihetsförordning (1949:105) vilka kallas tryckfrihetsbrott.²² Tryckfrihetsbrotten omfattar bland annat skydd till enskilda personer som blivit utsatta för förolämpning eller hot. Även specifika grupper skyddas genom tryckfrihetsbrotten, dessa regleras under den 11:e punkten och benämns som hets mot folkgrupp. Denna reglering innebär att det är förbjudet enligt lag att hota eller uttrycka missaktning för folkgrupp eller annan sådan grupp av personer med anspelning på ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse eller sexuell läggning.²³ Bestämmelsen reglerar enligt prop. 2001/02:59 *Hets mot folkgrupp m.m.* angrepp vilka riktas mot: ”kollektivt bestämda grupper och kollektiv av sådana grupper (t.ex. "befolkningsgruppen invandrare"), något som i lagtexten markeras genom ordvalet "folkgrupp eller annan sådan grupp av personer".”²⁴ Jag menar att man därmed inte kan säga att det bara är tal om minoritetsgrupper då “invandrare” trots allt är ett så pass vitt begrepp att det inte kan härröras till minoritet.

Den lagstiftning jag ovan redogjort för står i relation till min studie genom att den visar de lagar som möjliggör hatiska yttranden mot kvinnor som grupp. Detta eftersom de inskränkningar som

²⁰ Regeringsform (1974:152) 2 kap 1 §

²¹ Yttrandefrihetsgrundlag (1991:1469) 1 kap 1 §

²² Tryckfrihetsförordning (1949:105) 7 kap 4-5 §§, Yttrandefrihetsgrundlag (1991:1469) 5 kap 1 §

²³ Tryckfrihetsförordning (1949:105) 7 kap 4 § punkt 11, 15, 16

²⁴ Prop. 2001/02:59 *Hets mot folkgrupp m.m.* s. 15

finns i dessa lagar inte skyddar vare sig kvinnor eller män som grupper. Hatiska yttranden gentemot en enskild kvinna eller man skulle kunna innebära en inskränkning av yttrande- och tryckfriheten men således inte om dessa yttranden är riktade mot kvinnor eller män generellt.

2. Metod och teori

I detta kapitel är tanken att du som läsare ska få en inblick i hur jag genomfört denna uppsats. Under syfte och frågeställningar lyfter jag upp vad som ska undersökas och varför det ska undersökas samt vilka frågeställningar som behöver besvaras för att uppfylla uppsatsens syfte. Därefter redogör jag för de centrala begrepp som kompletterar diskursanalysen som teori samt redogör för diskursanalysen och hur den används i uppsatsen. Till sist presenterar jag uppsatsens empiri och avgränsningar, etiska överväganden samt frågor kring objektivitet, validitet och reliabilitet.

2.1 Syfte och frågeställningar

Som det framgår av uppsatsens bakgrund är den mänskliga rättigheten om yttrande- och tryckfrihet begränsad genom tryckfrihetsbrotten. Bland dessa omfattas vissa grupper av skydd mot yttranden innehållande hot och missaktning genom tryckfrihetsbrottet hets mot folkgrupp. Den aktuella debatten om kvinnohat vittnar om att en känsla tycks gro kring hur kvinnors integritet står på oreglerad mark i förhållande till hatiska yttranden. Att uttrycka hatiska yttranden gentemot kvinnor eller män som grupp är idag lagligt i Sverige. Jag har här som syfte att undersöka varför yttrandefrihetslagstiftningen inte omfattar inskränkningar gällande hot och missaktning på grund av kön under tryckfrihetsbrottet hets mot folkgrupp. Detta gör jag genom att se hur feministisk, antifeministisk och liberal förståelse kommer till uttryck i argumentationen i de rättsliga dokument som berör de grupper som skyddas genom tryckfrihetsbrottet hets mot folkgrupp. Detta görs för att därefter analysera hur dessa diskurser (uttryck för förståelser) förhåller sig till varandra och vad det får för betydelse. I analysen tar jag hjälp och stöd av teoretiska begrepp utifrån Fairclough's kritiska diskursanalys samt uppsatsens centrala teoribegrepp. För att kunna uppfylla uppsatsens syfte samt besvara den övergripande frågan: Varför lagstiftningen kring yttrandefrihet inte omfattar inskränkningar gällande yttranden innehållande hot och missaktning på grund av kön? med hjälp av kritisk diskursanalys behöver således följande frågeställningar besvaras:

1. Hur artikuleras diskurserna feminism, antifeminism och liberalism i den rättsliga argumentationen om vilka grupper som ska skyddas genom tryckfrihetsbrottet hets mot folkgrupp?
2. Hur förhåller sig de artikulerade diskurserna till varandra och vad innebär detta?

2.2 Centrala begrepp

Det finns i synnerhet tre begrepp som kommer spela en större roll i förhållande till diskurser i denna uppsats. Begreppen som är feminism, antifeminism och liberalism är alla typer av riktningar eller förståelseramar för verkligheten. Jag kommer ge en kort redogörelse för begreppens definition för att skapa en teoretisk ram för användning. Att definiera feminism, antifeminism och liberalism som tre riktningar kan verka förenklat då samtliga kan anses inrymma en oerhört stor variation av riktningar inom sig själva. Självklart hade man kunnat dela in dessa i ett oändligt antal mindre och snävare definitioner med grunden att varje feminist, antifeminist eller liberal kan anses ha ett eget sätt att förhålla sig till riktningarna. Det hade trots allt varit en övermäktig utmaning att utföra en analys utefter dessa premisser, därmed har jag valt en mer generell väg i min definition av begreppen. När begreppen används i analysen kommer de förstås som ett uttryck av detta begrepp i form av diskurs. Detta innebär att ett uttryck för feminism i förarbetena kommer att benämnas som ett uttryck för feministisk diskurs.

2.2.1 Feminism

Redan i inledningens första mening i boken *Feminism - en introduktion* beskriver författaren Jane Freedman att feminism är ett begrepp som saknar en enhetlig definition. Hon menar att feminismen innehåller riktningar som inte bara kan anses ligga långt ifrån varandra utan även vara rent motstridiga i sin position till varandra. Trots detta menar hon ändå att det finns en grund som olika feministriktningar tycks ha gemensamt. Freedman kallar detta en feministisk basdefinition och uttrycker den såhär:

feminismer uppmärksammar kvinnors underordnade position i samhället och den diskriminering kvinnor utsätts för på grund av sitt kön. Dessutom kan man hävda att alla feminister kräver förändringar i den sociala, ekonomiska, politiska och kulturella ordningen för att motverka och så småningom undanröja denna diskriminering av kvinnor.²⁵

Ur detta citat urskiljer jag två grundantaganden: 1. kvinnors underordning och diskriminering av kvinnor är ett faktum i samhället. 2. denna underordning och diskriminering behöver förändras. Feministisk diskurs blir relevant i denna uppsats med tanke på att uppsatsen i grunden har en feministisk ansats då den utgår ifrån och intresserar sig för hur feministisk förståelse påverkar förarbetenas uttryck.

²⁵ Freedman, Jane, *Feminism: en introduktion*. 1. uppl. Malmö, 2003, s. 7

2.2.2 Antifeminism

Nationalencyklopedin definierar betydelsen av ordet anti som: “mot, som är motståndare mot något eller används mot något (*antisemit, antiseptisk*): som utgör en motsats till det som efterleden normalt betecknar (*antihjälte*).”²⁶

Användning av prefixet anti förutsätter således att det prefixet sätts framför är definierat, antifeminism förutsätter med andra ord feminism. Detta innebär att den definition jag valt för feminism i denna uppsats även är av stor betydelse för vad som kommer inrymmas i antifeminism. Skulle man gå efter uppslagsverkets översättning rakt av skulle man förenklat kunna säga att antifeminism blir motsatsen eller motstånd mot den definition som redogjorts för feminism ovan. Med bakgrund av detta definieras antifeminism i denna uppsats som antingen:

1. motstånd mot att underordning och diskriminering mot kvinnor existerar och att därmed inte anse att någonting behöver förändras, eller
2. att acceptera att underordning och diskriminering av kvinnor är ett faktum men att inte vilja förändra den.

Att motverka eller att visa en ovilja inför förändring av kvinnors underordning i förhållande till män behandlas även av Yvonne Hirdman i den statliga utredningen *Demokrati och makt i Sverige. Maktutredningens huvudrapport*. Hirdman pratar om detta motstånd och ovilja som “den icke problematiserande inställningens hinder” som kan praktiseras exempelvis genom att bagatellisera skillnader mellan kvinnor och mäns position inom olika områden eller att strategiskt prata om olikheter mellan könen istället för ojämlikheter för att på så sätt få bort fokus ifrån det ojämna maktförhållandet.²⁷ Hirdmans exempel på hur maktförhållandet mellan kvinnor och män förblir oförändrat, kan med bakgrund av ovan definition av antifeminism också ses som ett uttryck för denna riktning.

Antifeministisk diskurs blir relevant i förhållande till denna uppsats likt feministisk diskurs då jag inte bara är intresserad av att finna uttryck för feminism utan även motstånd till denna riktning.

²⁶ Nationalencyklopedins nätupplaga. Anti; <http://www.ne.se/anti> hämtad 2013-04-17

²⁷ Yvonne Hirdman *Genussystemet*, ur *Demokrati och makt i Sverige. Maktutredningens huvudrapport*, *SOU 1990:44*. Stockholm, 1990, s, 74

2.2.3 Liberalism

Om man ska utgå ifrån en allmän definition av begreppet liberalism ger nationalencyklopedin följande beskrivning:

(av *liberal*), samhällsåskådning och politisk ideologi med den enskilda människans frihet i centrum. Liberalismen urskiljer två huvudvarianter av frihetsbegreppet: frihet från tvång resp. valfrihet. Den förstnämnda avser rätten till politisk frihet, frihet från förtryck, tortyr och censur samt rörelsefrihet. Valfriheten avser människors rätt att fritt välja arbete, bostadsort och fritidssysselsättning, liksom konsumenternas rätt att fritt välja varor och tjänster samt rätten till etablering av företag (näringsfrihet).²⁸

Liberalism skulle alltså utifrån denna definition kunna sammanfattas till att fokusera kring människans frihet och valfrihet. Jag anser dock att en djupare förståelse behövs då den feministiska utgångspunkten i uppsatsen kräver ett kritiskt förhållningssätt till centrala begrepp. I antologin *Mer än bara kvinnor och män - feministiska perspektiv på genus* av Diana Mulinari, Kerstin Sandell och Eva Schömer problematiseras liberalismen i ett rättsligt sammanhang. Schömer belyser hur jämlikhetsbegreppet, nämligen alla människors lika värde oavsett kön, etnicitet, religion, social tillhörighet, sexuell läggning m.m., härrör ur liberalism. Själva problemet i den liberala ideologin menar Schömer ligger i att antagandet att alla är lika leder till att olikheter och ojämlikheter döljs. Detta genom att utgångspunkten om människans fria vilja att göra det hon vill döljer att alla inte har samma möjligheter och förutsättningar. Schömer lyfter hur liberalismens inkonsekvens tas i uttryck genom att sätta in punktinsatser för vissa grupper som anser sig förfördelade. Detta eftersom man utgår ifrån att alla är lika och i de fall de inte är det ska detta åtgärdas, dock enbart i den mån det inte överbryggas utgångspunkten att vi trots allt är lika och har lika möjligheter att välja vad vi vill göra.²⁹ Man kan alltså säga att om alla är lika så förutsätter detta att det inte heller finns utsatta grupper. Detta kan exemplifieras genom Hanne Marlene Dahls artikel *Neo-liberalism Meets the Nordic Welfare State - Gaps and Silences*. Dahl talar här om hur den nyliberalistiska diskursen osynliggör skörhet och sårbarhet och istället lyfter fram den aktiva individen med ansvar för sina egna val.³⁰ Något jag menar kan kopplas till att osynliggöra utsatthet. Nyliberalism kan definieras som att utgå ifrån klassiska liberala värden (vilka beskrivits ovan) men med fokus på icke statliga ingripanden i det sociala livet i allmänhet

²⁸ Nationalencyklopedins nätupplaga. Liberalism; <http://www.ne.se/liberalism> hämtad 2013-04-26

²⁹ Mulinari, Diana, Sandell, Kerstin & Schömer, Eva (red.), *Mer än bara kvinnor och män: feministiska perspektiv på genus*, Lund, 2003, s. 98, 111

³⁰ Dahl Hanne Marlene, *Neo-liberalism Meets the Nordic Welfare State - Gaps and Silences* ur *NORA—Nordic Journal of Feminist and Gender Research*, Vol. 20, No. 4, 283–288, December 2012, s. 286

samt det ekonomiska i synnerhet.³¹ Trots att Dahl refererar till nyliberalism i exemplet ovan menar jag att detta i linje med definitionen ovan om nyliberalism kan anses vara värden som är förknippade med de så kallade klassiskt liberala: att alla människor är lika samt att de har rätt till ett eget val.

Liberal ideologi blir relevant i uppsatsens sammanhang eftersom jag anser att rätten till fri åsiktsbildning eller yttrandefrihet kan kopplas till den liberala tanken om frihet från politisk censur, det vill säga frihet från politisk förhandsgranskning vilket hindrar information ifrån att nå fram till en mottagare. Om utgångspunkten är att alla är lika finns ju heller inga utsatta grupper. Detta skapar också en intressant koppling till uppsatsen då den trots allt skyddar särskilt utsatta grupper.

2.3 Diskursanalys som teori och metod

Marianne Winther Jørgensen och Louise Phillips belyser i boken *Diskursanalys som teori och metod* vikten i att det vetenskapliga arbetet hänger ihop på ett naturligt sätt genom att hävda att diskursanalysen som metod inte kan appliceras på vilka teorier och ansatser som helst. Vidare betonar författarna att diskursanalysen inte enbart kan ses som en metod då den även omfattar teoretiska utgångspunkter vilka skiljer sig åt beroende på vilken ansats man använder sig av. Man ska således se diskursanalysen som en teoretisk och metodologisk helhet.³² Trots att det finns olika diskursanalytiska ansatser som innefattar olika teoretiska ramverk finns det vissa grunder de flesta diskursanalytiker skriver under på. Inom konceptet diskursanalys, i själva själen av dess innebörd, ligger exempelvis den filosofiska ansatsen socialkonstruktionism.³³

2.3.1 Socialkonstruktionism

Vivien Burr räknar upp fyra punkter som knyter samman den socialkonstruktionistiska ansatsen: - *Ett kritisk ställningstagande till självklar kunskap*: Ansatsen tar avstånd från att tala om självklar kunskap och att det finns en sanning som går att observera. Istället är utgångspunkten

³¹ Dahl, s. 284, Nationalencyklopedins nätupplaga. Nyliberalism; <http://sv.wikipedia.org/wiki/Nyliberalism> hämtad 2012-05-21

³² Winther Jørgensen Marianne, Phillips Louise *Diskursanalys som teori och metod*, Lund, 2000. s. 10-11

³³ Winther Jørgensen, Phillips, s. 10-11

att vi människor själva producerar vår syn på världen exempelvis genom kategorier vi väljer att lyfta fram som viktiga och gällande.

- *Historisk och kulturell specificitet*: Hur vi förstår världen kan inte särskiljas ifrån den historiska och kulturella kontext vi befinner oss i då denna i sig anses producera förståelsen. Ett exempel är att barnuppfostran ser olika ut i olika kulturer och genom tiderna. En förståelse av verkligheten är därmed inte beständig och inte mer sann beroende på var den kommer ifrån, eftersom den likväl hade kunnat se annorlunda ut i en annan historisk och kulturell kontext.

- *Kunskap upprätthålls genom sociala processer*: Vad som är kunskap skapas och upprätthålls genom social interaktion människor emellan, i synnerhet genom språket. Kunskap är således produkten av den sociala interaktionen eftersom vi förstår kunskap genom att och hur vi interagerar med andra människor i det dagliga livet.

- *Kunskap och social handling går hand i hand*: Hur vi förstår kunskap påverkar också våra sociala handlingar. Ett exempel är att förståelsen och kunskapen av alkohol påverkar hur vi handlar socialt i förhållande till de som dricker. Alkoholdrickande som tidigare ansetts vara ett kriminellt beteende kallas numera alkoholism och behandlas som ett sjukdomstillstånd.³⁴

2.3.2 Diskurs

Vad är då en diskurs? Svaret på frågan är inte helt enkel eftersom begreppet används i många olika sammanhang med spridda definitioner. Så istället för att försöka ge ett svar på vad diskurs egentligen är ska jag istället berätta om begreppets innebörd och hur det kommer användas i just denna uppsats. Eftersom jag valt att ta intryck av den kritiska diskursanalysen som den förstås utifrån Norman Fairclough blir i synnerhet hans definition av begreppet diskurs relevant.³⁵

Marianne Winther Jørgensen och Louise Phillips förklarar Fairclough's förståelse av diskurs: "som ett sätt att tala som ger betydelse åt upplevelser utifrån ett bestämt perspektiv." vilket kan skiljas ifrån andra diskurser.³⁶ Det handlar således om att det är språket som ger uttryck för diskursen. Vidare utgår Fairclough's användande av diskurs ifrån att detta språkbruk kan ses som en social praktik/handling vilken i sig reproducerar, förändrar och formas av andra sociala strukturer och processer.³⁷ En feministisk diskurs skulle alltså kunna förklaras som ett sätt att genom språket uttrycka sin förståelse av verkligheten utifrån feminism. Enligt Fairclough är

³⁴ Burr Vivien, *Social constructionism*, London, 2003, s. 2-5

³⁵ Redogörelse för den kritiska diskursanalysen finnes under avsnitt 2.3.4

³⁶ Winther Jørgensen & Phillips, s. 72

³⁷ Winther Jørgensen & Phillips, s. 71

därmed feministisk diskurs likt andra inte bara en avspegling av en viss förståelse utan språkbruket bidrar även till ett så kallat “dialektiskt förhållande till andra sociala dimensioner”. Detta genom att diskursen även reproducerar och förändrar sociala strukturer.³⁸ Så utifrån denna förståelse av diskurs, vad gör egentligen diskursanalysen?

2.3.3 Diskursanalysens olika riktningar

Winther Jørgensen och Phillips förklarar det som att diskurserna analyseras genom att urskilja de mönster som uttrycks i språket och vad de sociala konsekvenserna blir av de olika diskurserna.³⁹ Det finns dock olika riktningar inom diskursanalys vilket också bidrar till olika definitioner av vad den innebär. Olika diskursanalytiska riktningar är därmed mer eller mindre applicerbara beroende på vad man har för forskningsområde. Författarna presenterar tre huvudriktningar inom diskursanalysen: *diskurspsykologi*, *diskursteori* och *kritisk diskursanalys*. Jag har valt att välja bort den diskurspsykologiska mot bakgrund av dess fokus på hur människor använder sig av diskurser i samtal för att skapa historier. Analysriktningen intresserar sig inte för diskursernas innehåll, hur de förhåller sig till varandra och vad de får för sociala konsekvenser.⁴⁰ Delar av de sistnämnda intresseområden som diskurspsykologin utelämnar i sin analys är just det som kommer bli intressant för mig i min studie. Jag har av den anledningen valt bort den diskurspsykologiska riktningen. Författarna menar att den diskursteoretiska analysen i mångt och mycket saknar metodologiska redskap och inriktar sig i huvudsak på att identifiera diskurser som någonting abstrakt mer än som konkreta praktiker.⁴¹ I min analys kommer jag i allra högsta grad vara intresserad av att titta på vilka konkreta praktiker diskurserna ger uttryck för. Detta tillsammans med att riktningen inte är har så lättillgängliga metodologiska redskap avför även diskursteorin från min uppsats.

Kvar blir då den kritiska diskursanalysen som just syftar till att belysa hur diskursiva praktiker (hur språket skapas och mottas) påverkar hur den sociala världen ser ut och därmed de sociala relationer som innebär “ojämlika maktförhållanden”, de diskursiva praktikerna reproducerar nämligen sådana förhållanden. Analysriktningen är därmed inte neutral i den bemärkelse att den avser att se till den roll diskurser har i skapande och upprätthållande av maktförhållanden utifrån

³⁸ Winther Jørgensen & Phillips, s. 71

³⁹ Winther Jørgensen & Phillips, s. 28

⁴⁰ Winther Jørgensen & Phillips, s. 129

⁴¹ Winther Jørgensen & Phillips, s. 57

undertryckta grupper perspektiv⁴² Jag har därför valt att använda mig av den kritiska diskursanalysen eftersom uppsatsen utgår ifrån en feministisk positionering vilken fastställer att det finns ett ojämlikt maktförhållande mellan könen samt att detta behöver förändras. Jag ser det som att jag tar intryck ifrån den kritiska diskursanalysen genom att jag använder delar av Norman Fairclough's diskursanalytiska begrepp. Att jag "tar intryck" innebär att jag inte använder mig av alla delar i hans ansats. Diskursanalysen innehåller sällan någon metodologisk mall vilket innebär att man inte behöver använda sig av alla metoder som riktningarna presenterar.⁴³ Att jag tar intryck ska således förstås som att jag använder mig av Fairclough's diskursanalys och att resultatet blir min tolkning av hans ansats. Detta eftersom uppsatsen delar den socialkonstruktionistiska utgångspunkten att människan aldrig är opåverkad av sina erfarenheter.⁴⁴ Detta gör att forskningen blir styrd beroende på vem som står för den. Jag tar således intryck av delar av Fairclough's diskursanalytiska teori och metod och skapar därefter en analys baserad på min tolkning.

2.3.4 Kritisk diskursanalys som teori och metod

Fairclough skiljer diskursiv praktik ifrån annan social praktik eftersom den diskursiva handlar om produktion och konsumtion av text, alltså att diskursbegreppet är avgränsat till tal, text eller annan teckenlära. Detta innebär i förlängningen att den diskursiva praktiken analyseras diskursanalytiskt men att andra sociala praktiker kräver ett tillägg av annan teori som förklaring.⁴⁵ Jag har därför valt att använda mig av ytterligare centrala teoribegrepp för att förklara det som de kritiskt diskursanalytiska teoribegreppen inte täcker⁴⁶. Winther Jørgensen och Phillips förklarar att Fairclough utgår ifrån att varje språkbruk är en kommunikativ händelse vilka ska analyseras var för sig och som baserat på tre utgångspunkter: texten, den diskursiva praktiken (produktion och konsumtion av text) och den sociala praktiken.⁴⁷

Analys av diskursiv praktik kretsar kring hur texten produceras (skapas) och konsumeras (mottas). Analysen kan här fokusera vid vilka diskurser som artikuleras i en text.⁴⁸

⁴² Winther Jørgensen & Phillips, s. 69-70

⁴³ Winther Jørgensen & Phillips, s. 81

⁴⁴ Burr, s. 152

⁴⁵ Winther Jørgensen & Phillips, s. 25, 71, 74

⁴⁶ Redogörelse för de centrala begreppen finnes i avsnitt 2.2

⁴⁷ Winther Jørgensen & Phillips, s 74

⁴⁸ Winther Jørgensen & Phillips, s. 75

Analys av text är en analysdimension där författarna framhåller att Fairclough fokuserar på hur diskurserna realiseras i texten. Detta bygger på att se till hur texten är uppbyggd tekniskt såsom satsers sammansättning och hur ordval och grammatiska former förverkligar diskurser.⁴⁹

Analys av social praktik fokuserar kring att komma fram till om den diskursiva praktiken reproducerar eller omstrukturerar den rådande diskursordningen.⁵⁰ Författarna menar att Fairclough använder sig av begreppet diskursordning med betydelse att det inom ett socialt område finns olika diskurser som kämpar om att vara ledande/gällande och därmed högst inom en diskursordning.⁵¹ Detta begrepp kan således användas som ett redskap för att se hur de diskurser som artikuleras i texten förhåller sig till varandra. Författarna understryker även att diskurser i en diskursordning kan förhålla sig till varandra på mer än ett sätt. De kämpar således inte bara om utrymme utan samexisterar ibland i samklang med varandra.⁵² Diskurser i en diskursordning kan därmed antingen vara förenliga med varandra, det vill säga att de samexisterar i samklang med varandra, alternativt oförenliga vilket innebär att de är varandras motståndare och kämpar därmed mot varandra om att vara gällande.

Så hur används då diskursanalysen praktiskt i uppsatsen? Winther Jørgensen och Phillips understryker att det inom diskursanalytisk forskning sällan finns en fast procedur för hur materialinsamling och analys ska gå till på det praktiska planet. Det finns således ingen färdig metodmall kring hur begrepp och diskursteori kan appliceras på ett forskningsområde. Istället är det forskningsdesignen som ska utformas utefter den specifika forskningen och dess frågeställningar.⁵³ Jag kommer använda mig av de två delarna av Fairclough's kritiska diskursanalys som avser analys av den diskursiva praktiken samt analys av den sociala praktiken. I analysen av den diskursiva praktiken kommer jag besvara uppsatsens frågeställning hur diskurserna feminism, antifeminism och liberalism artikuleras i min empiri. Som jag beskrivit ovan kräver Fairclough's kritiska diskursanalys ytterligare teorier. Eftersom den kritiska diskursanalysen inte innefattar några definitioner av specifika diskurser behöver jag tillsätta

⁴⁹ Winther Jørgensen & Phillips, s. 87

⁵⁰ Winther Jørgensen & Phillips, s. 75

⁵¹ Winther Jørgensen & Phillips, s. 134

⁵² Winther Jørgensen & Phillips, s. 65

⁵³ Winther Jørgensen & Phillips, s. 81

dessa utifrån. Jag har därmed använt mig av de centrala teoretiska begreppen eller fördefinierade förståelserna av feminism, antifeminism och liberalism som teoretisk grund för att se hur dessa tas i uttryck i empirin. Dessa begrepp kan tolkas som ideologier vilket är en viktig beståndsdel i analysen av den diskursiva praktiken enligt Fairclough's kritiska diskursanalys. Där tolkas ideologier som betydelsekonstruktioner vilka påverkar dominansförhållanden genom att konstruera, reproducera eller transformera dessa. Kön är ett exempel på ett sådant dominansförhållande.⁵⁴ Jag menar att samtliga kan tolkas som ideologier eftersom jag ser dem alla som betydelsekonstruktioner vilka på olika sätt förhåller sig till dominansförhållanden. Feminism och antifeminism till dominansförhållandet mellan könen och liberalism till deras grund i att det inte finns några dominansförhållanden, det vill säga att alla är lika och har lika förutsättningar.

Efter analysen av den diskursiva praktiken kommer jag beskriva hur diskursordningen i förarbetena ser ut genom att besvara uppsatsens andra frågeställning om hur de artikulera diskurserna förhåller sig till varandra och vad detta innebär. Enligt Fairclough påverkar diskursordningen vilken förståelse som görs gällande i olika sammanhang.⁵⁵ Jag menar att sammanhanget för diskursordningen⁵⁶ som ska undersökas i denna uppsats är definierat som kön som anspelningsgrund i förhållande till lagstiftningen. Med andra ord blir sammanhanget de förarbeten jag analyserat. Eftersom diskurser både speglar, reproducerar och konstruerar sociala strukturer i samhället⁵⁷, såsom exempelvis maktförhållanden mellan kvinnor och män, menar jag att den/de diskurs/er som är ledande i diskursordningen också kommer att få betydelse för vad som är gällande i lag. Diskurser kämpar inte bara mot varandra om att få vara gällande utan kan även existera i samklang och vara förenliga med varandra.⁵⁸ Här handlar det alltså om att se om diskurserna är förenliga eller oförenliga med varandra, således om de existerar i samklang eller är varandras motståndare. Fairclough menar dock att motstånd är möjligt trots att människor inte alltid är medvetna om de ideologiska proportionerna av sitt handlande.⁵⁹ Detta tolkar jag som att motstånd till feminism kan existera trots att den som utgör det är omedveten om sin

⁵⁴ Winther Jørgensen & Phillips, s. 79

⁵⁵ Winther Jørgensen & Phillips, s. 134

⁵⁶ Winther Jørgensen & Phillips, s. 134

⁵⁷ Winther Jørgensen & Phillips, s. 71-72

⁵⁸ Winther Jørgensen & Phillips, s. 65

⁵⁹ Winther Jørgensen & Phillips, s. 80

antifeministiska ideologi. I analysen av den sociala praktiken är det alltså Fairclough's kritiskt diskursanalytiska begrepp diskurs och diskursordning som blir centrala. Jag kommer utöver redogörelsen för diskursordningen/relationerna mellan diskurserna och vad detta innebär inte utvidga analysen till vad det får för sociala konsekvenser vilket ofta förekommer i analysen av den sociala praktiken enligt Fairclough's modell.

2.4 Empiri och avgränsning

Till uppsatsens bakgrund har jag använt mig av feministisk litteratur om antifeminism för att sätta studiens problem i en kontext. Jag har valt denna litteratur eftersom jag anser att den lyfter upp och ringar in uppsatsens intresseområde kvinnohat. Kvinnohat är nämligen det jag anser vara grunden till att man behöver ställa sig kritisk till hur gällande lagstiftningen skyddar (eller inte skyddar) kvinnor som grupp. Vidare har jag försökt exemplifiera den debatt om kvinnohat vi kan se idag genom att lyfta fram diskussionen om lagstiftningens roll i denna fråga. Jag ansåg även att bakgrunden behövde innehålla en kort sammanfattning av den lagstiftning som är aktuell i förhållande till min uppsats. Eftersom detta inte är någon juridisk studie som syftar till att redogöra för innehållet i rätten som fokus har jag valt att placera denna del i bakgrunden. I denna redogörelse har jag istället valt att utesluta praxis/vägledande rättsfall ifrån högredomstolsinstanser då jag inte ämnar fokusera uppsatsen kring hur lagen implementeras för de grupper som den ämnar skydda. Mitt intresse och anledningen till denna redogörelse samt svaret på en av uppsatsens frågeställningar är istället att använda mig av argumentationen kring de som ska skyddas av lagen för att sedan sätta denna argumentation i centrum för en jämförelse och teoretisk koppling till kategoriseringen kön.

Som underlag till själva analysen har min empiri bestått av hela eller delar av rättsliga dokument som är kopplade till tryckfrihetsbrottet hets mot folkgrupp. Detta eftersom jag är intresserad av att jämföra argumentationen och motiven till att skydda dessa grupper med kön. De rättsliga dokument jag använt mig av kan också kallas förarbeten eller lagmotiv. Stefan Zetterström beskriver i sin bok *Juridiken och dess arbetssätt - en introduktion* att förarbeten kan förstås som de bidrag som föregår en lag eller grundlag, alltså det som ligger bakom lagen.⁶⁰ De bidrag som kan betecknas som förarbeten är därmed alla en del av processen kring hur en lag blir till. Jag

⁶⁰ Zetterström Stefan, *Juridiken och dess arbetssätt - en introduktion*, Uppsala, 2010, s. 50

kommer i analysen utgå ifrån *lagstiftaren* som avsändare för förarbetena således ingen utomstående aktör beskrivs som avsändare av en text. Zetterström menar att användandet av begreppet lagstiftaren är omdiskuterat eftersom detta i synnerhet syftar till riksdagens ledamöter. Han skriver dock vidare att då jurister utgår ifrån ”vad lagstiftaren har sagt” om motiv till lag handlar det om att se till innehållet i förarbeten.⁶¹ Detta blir alltså ett sätt för mig att ge en bild av förarbetena som likställda i förhållande till varandra eftersom de alla utgår ifrån den demokratiska makten och är en del av det som kommuniceras utåt. Men eftersom Sverige är en parlamentarisk demokrati, vilket innebär att staten och makten anses utgå ifrån folkrepresentation⁶², menar jag att lagstiftarens uttryck för diskurs även är att anses som representerad av folket.

Jag har valt att avgränsa mig till att analysera de förarbeten som ligger bakom hur lagen ser ut idag kring hets mot folkgrupp. Det handlar här om lagmotiv och förarbeten till den senaste ändringen av lagen samt förarbeten som publicerats efter detta men som ännu inte lett till lagändring. Den senaste ändringen av lagen skedde 2003 när sexuell läggning lades till som anspelningsgrund i hetslagstiftningen. Förarbetena är därmed starkt präglade av motivering kring varför denna grupp ska omfattas av lagen. Jag anser att eftersom diskurser förutsätter det socialkonstruktionistiska grundantagandet att all förståelse är föränderlig är jag även intresserad av att se till förarbeten som kommit efter den senaste lagändringen. Dessa förarbeten har således inte lett till någon ny lag men är trots allt en del av det staten kommunicerar till medborgarna inom området hets mot folkgrupp. De förarbeten som utgjort min empiri går att finna i uppsatsens referensförteckning. För att förklara vad förarbetena innehåller tar jag hjälp av kritisk diskursanalys, ytterligare centrala teoretiska begrepp samt litteratur som redogjorts för i min inledning och bakgrund. De diskurser jag väljer att söka efter i min analys och som tar utgångspunkt i de centrala begrepp jag redogör för är givetvis en avgränsning jag fått göra. Man skulle förmodligen kunna argumentera för att flera tusentals diskurser tas i uttryck i lagtexten. De diskurser som jag har valt att avgränsa mig till är dock de jag anser mest relevanta för just detta sammanhang. Varför jag anser dessa relevanta redogörs för under respektive begrepp i avsnitt 2.2.

⁶¹ Zetterström, s. 58

⁶² Nationalencyklopedins nätupplaga. Parlamentarism; <http://www.ne.se/parlamentarism> hämtad 2013-05-08

2.5 Etiska överväganden

När man ska göra en vetenskaplig undersökning är det viktigt att se på vad forskningen kan få för etiska konsekvenser. Alan Bryman skriver i boken *Samhällsvetenskapliga metoder* att etiska överväganden i samhällsvetenskaplig forskning härrör från värderingar genom att man som forskare bör fråga sig hur man förhåller sig till de individer som är direkt inblandade i forskningen för att undvika att dessa tar skada på något sätt.⁶³

Denna uppsats omfattar varken intervjuer eller observation av några individer varför jag heller inte behöver göra några etiska överväganden gällande detta. De inlägg som används i min empiri som går att härröra till enskilda individer går att finna på ett offentligt forum, där postaren själv väljer vad den publicerar. Några etiska konsekvenser för postaren kan därmed inte anses uppstå.

Beträffande om det kan uppstå några etiska konsekvenser för personer som postaren uttalar sig om (i det här fallet kvinnor generellt) skulle man kunna hävda att det inte föreligger några direkta etiska konsekvenser eftersom inläggen redan finns ute i offentligheten. Detta är väl i sig en något förenklad bild av verkligheten. Eftersom intresset delvis ligger i att identifiera när yttrandefriheten existerar på bekostnad av mänsklig integritet kan man också tänka sig att uppsatsen kan komma att utsätta personer för ytterligare en kränkning varvid en etisk konsekvens kan anses föreligga. Detta anser jag dock överbryggas av syftet med att lyfta upp problematiken som dessa yttranden medför för enskilda och grupper i samhället.

2.6 Kan en diskursanalys vara objektiv, reliabel och valid?

Eftersom själva idén om diskurser vilar på socialkonstruktionistisk grund motsäger sig naturen i den vetenskapliga forskningsansatsen objektivitet, reliabilitet och validitet. Burr belyser detta på ett enkelt sätt när hon skriver att begrepp som objektivitet, reliabilitet och validitet härrör till en positivistisk syn på kunskap, där sanningen finns därute att observeras. Denna syn bygger på en forskningsdesign beroende av: ett objektivt förhållningssätt till det som ska undersökas för att undvika personlig påverkan, att forskningen är reliabel vilket innebär att den är upprepbar och ska kunna genomföras igen med samma resultat samt att forskningen är valid vilket innebär att den faktiskt mäter det den avser mäta såtillvida om den mäter sanningen. Utifrån den

⁶³ Bryman Alan, *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö, 2011, s. 127, 131-132

socialkonstruktionistiska ansatsen är vi alla formade och påverkade både historiskt och kontextuellt och kan inte sätta vår mänsklighet åt sidan trots att vi intar en forskarroll.⁶⁴ Min uppsats syftar alltså inte till att lyfta fram någon objektivt observerad sanning som någon annan hade kunnat göra om på samma sätt som jag. Den tar istället avstamp i att belysa olika sätt att förhålla sig till verkligheten genom diskurser. Att lyfta upp flera diskurser är också ett sätt att säga att det finns olika sätt att se på verkligheten. Jag som forskare har således ingen ensamrätt eller något svar på vad som är den objektiva sanningen. Men om man inte använder de traditionella begreppen för att mäta uppsatsens giltighet, hur kan man istället ge vikt till och rättfärdiga dess resultat? Burr menar vidare att man genom att ge en fördjupad information kring tillvägagångssätt ger läsaren en chans att utvärdera arbetets kvalitet.⁶⁵ Detta har jag praktiserat genom att försöka ge en heltäckande bild av hur denna uppsats utformats, bland annat genom ett omfattande metodkapitel med välartikulerade tillvägagångssätt samt genom längre citat i min resultat- och analysdel. Att jag använder längre citat är för att läsaren ska ha chans att skapa en egen tolkning och se vad i texten som jag kopplat till en teoretisk argumentation.

⁶⁴ Burr, s. 151-152, 158

⁶⁵ Burr, s. 158-159

3. Varför kvinnor som grupp inte skyddas i yttrandefrihetslagstiftningen

Den övergripande frågan för uppsatsen kommer här besvaras med hjälp av de två underliggande frågeställningarna om hur diskurserna feminism, antifeminism och liberalism tas i uttryck i förarbetena samt hur dessa förhåller sig till varandra och vad detta innebär. De två underliggande frågeställningarna kommer således tillsammans utgöra svaret på den övergripande frågan.

3.1. Uttryck för diskurser

I detta avsnitt avser jag besvara uppsatsens första frågeställning och identifiera i vilken utsträckning diskurserna feminism, antifeminism och liberalism kommer till uttryck i förarbetena jag analyserat.

3.1.1 Feminism

Vad som framkommer av detta avsnitt är att uttrycket för den feministiska diskursen är tunnsådd i de förarbeten jag analyserat. Jag ska nedan presentera samtliga exempel på representation av feministisk diskurs. Det första citatet nedan är ett utdrag ur regeringens skrivelse 2005/06:95 *En nationell handlingsplan för de mänskliga rättigheterna 2006-2009*:

JämO och Gröna kvinnor ser ett behov av att utreda om straffbestämmelsen hets mot folkgrupp även skall omfatta könsdiskriminerande yttringar, såsom sexistisk reklam.⁶⁶

Jag anser att citatet ger uttryck för feministisk diskurs⁶⁷ genom att JämO och Gröna kvinnors konkreta förslag till utredning om huruvida könsdiskriminerande yttringar även ska omfattas av hetslagstiftningen vilket kan tolkas som ett försök till förändring av kvinnors underordnade position. Nästkommande citat lyfter upp könbaserat våld riktat mot kvinnor:

FN:s kommitté mot diskriminering av kvinnor har dock förklarat att det allmänna förbudet mot könsdiskriminering även skall anses omfatta könsbaserat våld, vilket av kommittén definierats som våld riktat mot en kvinna därför att hon är kvinna eller som får oproportionerliga konsekvenser just för att hon är kvinna. /.../I sin kommentar 2001 över Sveriges fjärde och femte periodiska rapport uttalade FN:s kommitté mot diskriminering av kvinnor att utbredningen av våldet mot kvinnor tyder på en bestående obalans i maktförhållandena mellan kvinnor och män, trots de betydande ansträngningar som görs för att bekämpa våld mot kvinnor.⁶⁸

⁶⁶ Regeringens skrivelse 2005/06:95 *En nationell handlingsplan för de mänskliga rättigheterna 2006-2009* s. 157

⁶⁷ Se definition av feminism i avsnitt 2.2.1

⁶⁸ 2005/6:95, s. 186-187

Jag menar att citatet ger uttryck för feministisk diskurs⁶⁹ genom att FN:s kommitté mot diskriminering av kvinnor lyfter frågan om könsbaserat våld. Att våld riktas mot en kvinna för att hon är kvinna eller att våldet får oproportionerliga konsekvenser för att hon är kvinna menar jag är exempel på hur kvinnans underordning kan komma till uttryck. Jag menar dock att eftersom citatet uttrycker att könsdiskriminering dock även skall anses omfatta könsbaserat våld tyder på att könsdiskriminering vid tidpunkten då förarbetet författades inte omfattade könsbaserat våld i Sverige. Meningen kan således även ses som ett uttryck för en antifeministisk diskurs⁷⁰ i lagstiftningen. Detta då könsdiskrimineringen saknar denna dimension, nämligen definitionen könsbaserat våld. Citatet framhåller även att utbredningen av våldet mot kvinnor tyder på ett skevt maktförhållande mellan kvinnor och män trots det betydande arbetet med att bekämpa våldet. Jag tolkar detta som ett konstaterande om att kvinnors underordning i förhållande till män är ett faktum samt ett uttryck för att de ansträngningar man gjort inte är tillräckliga vilket således ger uttryck för en feministisk diskurs⁷¹.

Så som jag i det tidigare redogjort för kan båda citaten ovan anses ge uttryck för feministisk diskurs⁷² på olika sätt. Jag menar dock att man bör problematisera i vilket sammanhang och vem det är som säger vad eftersom den diskurs som artikuleras kanske inte är den vilken lagstiftaren står bakom. I det första citatet är det JämO och organisationen Gröna kvinnor som lyfter upp ett behov av utredning kring införlivande av kön som anspelningsgrund i hetslagstiftningen. Detta tolkar jag som att de ser ett eventuellt behov av förändring av hetslagstiftningen vilken utelämnar kön som anspelningsgrund. Förslaget är dock inte lagstiftarens. I det andra citatet är det FN's kommitté mot diskriminering av kvinnor som framhåller att även könsbaserat våld ska ingå i könsdiskrimineringsbegreppet samt belyser det skeva maktförhållandet mellan kvinnor och män i Sverige. Som jag nämnt ovan tolkar jag avsaknaden av dimensionen könsbaserat våld i den svenska lagstiftningen som ett uttryck för antifeminism.

Inget av citaten är således lagstiftarens uttryck för feministisk diskurs vilket resulterar i att representationen av denna diskurs får anses obefintlig i förarbetena.

⁶⁹ Se definition av feminism i avsnitt 2.2.1

⁷⁰ Se definition av antifeminism i avsnitt 2.2.2

⁷¹ Se definition av feminism i avsnitt 2.2.1

⁷² Se definition av feminism i avsnitt 2.2.1

3.1.2 Antifeminism

Vad detta avsnitt visar är en genomgående representation av en antifeministisk diskurs utifrån de förarbeten jag har analyserat. I arbetet med att identifiera hur antifeminism artikuleras i förarbetena får man ha i åtanke att det mesta materialet i mångt och mycket inte nämner kön över huvudtaget. Det är således svårt att leta efter rent uttalade antifeministiska uttryck. Istället kan osynliggörande i olika former identifieras. Jag tolkar osynliggörande som ett indirekt sätt att inte erkänna att ett visst faktum föreligger. Att osynliggöra kvinnors underordning är således ett indirekt sätt att uttala ett motstånd mot idén att underordningen de facto existerar. Detta osynliggörande blir därmed att anse som ett uttryck för antifeministisk diskurs⁷³. Detta första citat kommer ifrån Proposition 2001/02:59 *Hets mot folkgrupp, m.m.*:

Vidare har det under senare år växt fram grupperingar och nätverk som har en klart rasistisk ideologi och som har låtit denna komma till uttryck i brottsliga handlingar. Ofta är det så att samma grupper som sprider rasistisk propaganda också uppmanar till våld mot och annan förföljelse av homosexuella. I Sverige, liksom i många andra europeiska länder, har under senare år en mer uttalad och aggressiv rasism och främlingsfientlighet uppträtt i olika former. Den har bl.a. tagit sig uttryck i våldshandlingar och trakasserier med rasistiska, antisemitiska och homofobiska förtecken. Enskilda invandrare, homosexuella, judar och romer liksom aktiva antirasister och journalister, debattörer, poliser och politiker i deras egenskap av företrädare för det demokratiska samhället har drabbats. Brott av detta slag kan sägas ha sin udd riktad mot den grundläggande uppfattningen om alla människors lika värde och ytterst mot hela den värdegrund som bär upp demokratin.⁷⁴

Citatet argumenterar för och lyfter fram att grupper som sprider rasistisk propaganda ofta kan kopplas samman med homofobiska förtecken. Lagstiftaren lyfter även fram att enskilda invandrare, homosexuella, judar, romer, antirasister, journalister, debattörer, poliser och politiker drabbats. Genom att uttrycka sig om vilka som har drabbats för det också med sig att de som inte räknas upp inte heller kan anses ha drabbats. Det lagstiftaren utelämnar och som lyfts upp i Reforms rapport i uppsatsens bakgrund är att högerextremism ofta är kopplat till antifeminism och hatiska yttranden mot kvinnor⁷⁵. Jag tolkar detta som att lagstiftaren medvetet eller omedvetet utelämnar och blundar för att kvinnor i stor utsträckning drabbas av dessa gruppers trakasserier och hat. Detta är exempel på ett uttryck för antifeministisk diskurs eftersom citatet förnekar och osynliggör kvinnor som en underordnad och utsatt grupp i förhållande till

⁷³ Se definition av antifeminism i avsnitt 2.2.2

⁷⁴ Prop. 2001/02:59, s. 11

⁷⁵ Se avsnitt 1.2.1

högerextrema grupper vilka enligt Reforms rapport oftast utgörs av män.⁷⁶ I SOU 2000:88 *Organiserad brottslighet, hets mot folkgrupp, hets mot homosexuella, m.m. - straffansvarets räckvidd* kan man läsa följande:

Hetspropaganda som riktar sig mot homosexuella är enligt flera undersökningar vanligt förekommande och det kan långt ifrån uteslutas att denna propaganda påverkar omfattningen av såväl våld och hot mot homosexuella som andra trakasserier och kränkningar av personer med denna sexuella läggning.⁷⁷

Jag tolkar det som att lagstiftaren menar att våld och hot mot homosexuella korrelerar med hetspropaganda mot homosexuella. Korrelation mellan hets, hot och våld skulle därmed kunna sättas i samband med hot och våld mot kvinnor. Våld mot kvinnor är en brottskategori som är väl utbredd enligt tidigare citerat förarbete.⁷⁸ Detta citat lösryckt ur ett sammanhang blir inte ett uttryck för antifeministisk diskurs men blir dock om man sätter detta citat i samband med att lagstiftaren strax innan yttrat följande:

Det är vår bedömning att den nuvarande bestämmelsen i 16 kap. 8 § BrB i huvudsak är väl avvägd i fråga om vad som skall vara kriminaliserat som hets mot folkgrupp. Vi har inte funnit att det finns några förfaranden som i dag inte är straffbara men som borde vara straffbara som hets mot folkgrupp.⁷⁹

Jag menar alltså att med bakgrund av att lagstiftaren anser det väl avvägt att inga fler grupper behöver skyddas av lagstiftningen samtidigt som man påtalar korrelation mellan hetspropaganda och våld att detta ger uttryck för en antifeministisk diskurs⁸⁰. Detta eftersom lagstiftaren vet att våld mot kvinnor i olika former är ett utbredd problem (konstaterandet nämns i ett ovan citerat förarbete), att det förekommer hets mot kvinnor är även det ett faktum vilket bland annat lyfts upp i Reforms rapport.⁸¹ Jag menar därmed att förekomsten av hets mot kvinnor och vetskapen om utbredningen av våld mot kvinnor borde föra fram samma korrelation som gjorts ovan om hot och hets mot homosexuella. Trots detta anser man inte att några fler grupper behöver omfattas av lagstiftningen. Jag tolkar således detta som ett uttryck för antifeministisk diskurs⁸².

⁷⁶ Se avsnitt 1.2.1

⁷⁷ SOU 2000:88 *Organiserad brottslighet, hets mot folkgrupp, hets mot homosexuella, m.m. - straffansvarets räckvidd*, s. 18

⁷⁸ Se avsnitt 2.2.1 alternativt 2005/6:95, s. 186-187

⁷⁹ SOU 2000:88, s. 17

⁸⁰ Se definition av antifeminism i avsnitt 2.2.2

⁸¹ Se avsnitt 1.2.1

⁸² Se definition av antifeminism i avsnitt 2.2.2

Följande citat nedan ingår i motiveringen kring varför man väljer att införliva sexuell läggning i hetslagstiftningen:

Att homosexuella är en målgrupp för det rasistiska och högerextremistiska våldet och propagandan bekräftas även av den norske forskaren Tore Björge i dennes doktorsavhandling *Racist and Right-Wing violence in Scandinavia*. Björge pekar på (s. 313) att högerextremistiska och rasistiska grupper i allmänhet riktar sig mot en dubbel uppsättning fiender, dels utländska inkräktare (dvs. invandrare och flyktingar), dels en blandning inre fiender (däribland homosexuella).⁸³

Motiveringen trycker på att högerextremistiska och rasistiska gruppers våld och propaganda riktas mot yttre fiender såsom utländska inkräktare och inre fiender där homosexuella är utsatta. I detta sammanhang väljer lagstiftaren att inte lyfta fram att även kvinnor och feminister tillhör dessa gruppers inre fiender. Att det förhåller sig på detta sätt lyfts bland annat upp i uppsatsens bakgrund genom Reforms rapport om hur man motverkar antifeminism och högerextremism: *.../den inre fiendens – kulturmarxisters och feministers - korrupperande inverkan/...*⁸⁴ Att inte erkänna kvinnor och feminister som utsatt grupp i detta sammanhang tolkas således som ett motstånd till förändring av denna underordning och könsdiskriminering och därmed som ett uttryck för antifeministisk diskurs⁸⁵. I SOU 2011:29 *Samlat, genomtänkt och uthålligt? En utvärdering av regeringens nationella handlingsplan för mänskliga rättigheter 2006-2009* kan man läsa följande:

Oavsett vilka rättigheter eller vems rättigheter det är fråga om så ser situationen ofta olika ut för kvinnor och för män. Detta är visserligen inte någonting unikt just för faktorn kön. *.../Ändå har arbetet i Sverige för ett jämställt samhälle för kvinnor och män på många sätt kommit längre än mycket annat arbete för de mänskliga rättigheterna.*⁸⁶

Jag menar att detta är ett uttryck för antifeministisk diskurs⁸⁷ genom att lagstiftaren uttrycker sig i termer av att situationen ser olika ut för kvinnor och män istället för ojämlikhet, vilket enligt Hirdman kan vara ett exempel på att strategiskt föra bort fokus ifrån maktförhållandet mellan könen.⁸⁸ Jag menar alltså att detta strategiska ordval kan tolkas som ett uttryck för ovilja till

⁸³ SOU 2000:88, s. 232

⁸⁴ Se avsnitt 1.2.1 alternativt Rapport, s. 18-19

⁸⁵ Se definition av antifeminism i avsnitt 2.2.2

⁸⁶ SOU 2011:29 *Samlat, genomtänkt och uthålligt? En utvärdering av regeringens nationella handlingsplan för mänskliga rättigheter 2006-2009* s. 123

⁸⁷ Se definition av antifeminism i avsnitt 2.2.2

⁸⁸ Se definition av antifeminism i avsnitt 2.2.2 alternativt Hirdman, s 74

förändring av maktförhållandet mellan kvinnor och män och därmed även ett motstånd till feminism (antifeminism).⁸⁹ Att hävda att jämställdhetsarbetet ändå på många sätt kommit längre än mycket annat arbete för de mänskliga rättigheterna tolkar jag som att lagstiftaren ser det som att man är ganska nöjd ändå. Jag menar att man därmed likt Hirdmans resonemang bagatelliserar skillnaderna mellan kvinnor och mäns position i jämställdhetsfrågan vilket därmed ger uttryck för antifeministisk diskurs⁹⁰. Jag anser vidare att genom att visa tecken på att vara nöjd med jämställdhetsarbetet så länge det fortfarande existerar ett icke jämställt förhållande mellan kvinnor och män i samhället i sig är antifeministiskt. Detta eftersom jag ser varje sådant skevt maktförhållande vilket inte förändras som ett motstånd mot feminism, det vill säga ett uttryck för antifeminism.⁹¹ I SOU 2000:8 kan man vidare läsa om motiveringen till att införliva sexuell läggning som anspelningsgrund i hetslagstiftningen:

Det råder enligt vår uppfattning ingen tvekan om att homosexuella är en utsatt grupp i vårt samhälle. Det kan visserligen sägas att det antal brott som begås mot homosexuella, i vart fall enligt vad som kan utläsas av statistiken, relativt sett är litet och utgör en begränsad del av den totala brottsligheten. Vilka de verkliga talen är bedömer vi emellertid vara av underordnad betydelse; att någon alls utsätts för hot eller våld på grund av sin homosexualitet är oacceptabelt och det finns anledning att med kraft reagera mot detta. Som redovisats tidigare (avsnitt 18.3.1) har EU, genom antagandet av Amsterdamfördraget och den nya artikeln i Romfördraget om möjligheter att vidta åtgärder för att bekämpa bl.a. diskriminering på grund av sexuell läggning, tydligt tagit avstånd från varje form av sådan diskriminering.⁹²

Citatet framhåller att trots att antalet brott som begås mot homosexuella är relativt litet och enbart är en begränsad del av den totala brottsligheten ska detta ha en underordnad betydelse avseende deras utsatthet. Lagstiftaren menar på att det är oacceptabelt att någon alls utsätts och belyser fördrag som möjliggör åtgärder mot diskriminering på grund av sexuell läggning. I relation till det här anser jag att det knappast kan anses som annat än allmänt känt att mäns våld mot kvinnor är en stor del av den totala brottsligheten i Sverige. Att det överhuvudtaget existerar hets mot kvinnor som grupp lyfts fram i Reforms rapport som någonting självklart eftersom rapporten problematiserar detta område⁹³ och beskrivs som ett uråldrigt fenomen i uppsatsens bakgrund. Likt fördrag som ska motverka diskriminering mot homosexuella finns även motsvarande för kvinnor som grupp. Detta kan klarläggas utifrån följande citat i SOU 2008:5:

⁸⁹ Se definition av antifeminism i avsnitt 2.2.2

⁹⁰ Se definition av antifeminism i avsnitt 2.2.2 alternativt Hirdman, s 74

⁹¹ Se definition av antifeminism i avsnitt 2.2.2

⁹² SOU 2000:88, s. 238

⁹³ Se avsnitt 1.2.1

I artikel 3 föreskrivs att konventionsstaterna på alla områden, men särskilt på de politiska, sociala, ekonomiska och kulturella områdena, ska vidta alla lämpliga åtgärder inklusive lagstiftning för att säkerställa full utveckling och framsteg för kvinnor och därmed garantera dem utövande och åtnjutande av mänskliga rättigheter och grundläggande friheter på grundval av jämställdhet med männen. Enligt artikel 5.a ska konventionsstaterna vidta alla lämpliga åtgärder för att ändra mäns och kvinnors sociala och kulturella beteendemönster för att därmed avskaffa fördomar samt seder och bruk som grundar sig på föreställningen om det ena könets underlägsenhet eller på stelnade roller för män och kvinnor.⁹⁴

Varken mäns våld mot kvinnor eller fördrag som möjliggör bland annat lagändringar för att motverka diskriminering mot kvinnor kan anses vara okänt för lagstiftaren. Trots detta anser man inte att kvinnor som grupp behöver skyddas mot hatiska yttranden i hetslagstiftningen. Detta ger uttryck för en antifeministisk diskurs⁹⁵ eftersom jag menar att lagstiftningen kunnat begränsa möjligheten att diskriminera och kränka kvinnor (förändra deras underordnade position) men att man avstår ifrån det. I SOU 2000:88 uttrycks följande:

Mot bakgrund av vad vi inledningsvis sagt om förutsättningarna för att kriminalisering av handlingar som inte tidigare varit straffbara, nämligen att det skall vara fråga om straffvärda handlingar som förekommer i viss utsträckning eller som är av särskilt allvarlig art, anser vi att det inte finns något behov av en ytterligare utvidgning av bestämmelsen om hets mot folkgrupp.⁹⁶

Här förtydligar lagstiftaren att det inte finns någon annan grupp som behöver skyddas av hetslagstiftningen baserat på att det inte anses föreligga några straffvärda handlingar i viss utsträckning eller av särskilt allvarlig art. Hets mot kvinnor kan alltså enligt lagstiftaren inte anses som förekommande i viss utsträckning, det kan heller inte anses vara av särskilt allvarlig art. Detta tolkar jag som uttryck för antifeministisk diskurs⁹⁷ då uttalandet är osynliggörande av kvinnors underordning och utsatta position, vilket därmed är ett indirekt sätt att uttala motstånd mot att underordningen existerar. Jag menar även att med bakgrund av vad som är allmänt känt om våld mot kvinnor och i synnerhet den korrelation man själva gör mellan hetspropaganda och våld underbygger att det finns en medvetenhet kring kvinnors underordning och utsatthet. Osynliggörandet av kvinnors underordning ifrån lagstiftaren kan därför förstås som medvetet.

⁹⁴ SOU 2008:5, s. 79-80

⁹⁵ Se definition av antifeminism i avsnitt 2.2.2

⁹⁶ SOU 2000:88, s. 240-241

⁹⁷ Se definition av antifeminism i avsnitt 2.2.2

Den statliga utredningen SOU 2008:5 *Könsdiskriminerande reklam - kränkande utformning av kommersiella meddelanden* behandlar bland annat om man skulle behöva göra ett tillägg av kön som anspelningsgrund i hetslagstiftningen för att bemöta könsdiskriminerande reklam. I utredningen kan man bland annat läsa:

Den föreslagna bestämmelsen reglerar också reklam som på ett kränkande sätt skildrar könsroller. Den kategorin av reklam strider mot principen om könsens lika värde eftersom den skapar en bild av en relation mellan könen som är förolämpande mot den allmän-härskande uppfattningen att kvinnor och män är jämställda.⁹⁸

Vad citatet klagör är att lagstiftaren menar att det finns en allmän-härskande uppfattning av att kvinnor och män är jämställda. Detta anser jag är ett uttryck för antifeministisk diskurs⁹⁹ genom att det osynliggör kvinnors underordning. Att osynliggöra kvinnors underordning är som jag nämnt ovan ett indirekt sätt att uttala motstånd mot idén att det existerar en underordning av kvinnor i förhållande till män.

Under avsnittet 3.1.1 om feminism ovan redogjorde jag för JämO's och Gröna kvinnors förslag om att utreda huruvida kön behöver införlivas som anspelningsgrund i hetslagstiftningen för att bemöta könsdiskriminerande yttranden "såsom sexistisk reklam". Vad lagstiftaren gör är att utreda huruvida man behöver göra en inskränkning i yttrande- och tryckfrihetsgrundlagarna när det gäller könsdiskriminerande reklam. Observera dock att vad JämO och Gröna kvinnor föreslog var att man skulle utreda om lagstiftningen behöver ändras i förhållande till könsdiskriminerande yttranden, såsom sexistisk reklam, det vill säga exempelvis vid sexistisk reklam. Jag menar att lagstiftaren här ger uttryck för en antifeministisk diskurs¹⁰⁰ genom att osynliggöra frågan om kvinnors underordning genom att istället enbart rikta fokus mot den könsdiskriminerande reklamen:

Gränsdragningen avseende huruvida ett yttrande omfattas av tryckfrihetsförordningens skydd eller inte görs utifrån en materiell grund, dvs. utifrån en bedömning av huruvida yttrandets innehåll överensstämmer med och omfattas av tryckfrihetens syfte. Reklamen kan sägas befinna sig i en gråzon mellan det som omfattas av tryckfrihetsförordningens materiella tillämpningsområde och det som uttryckligen undantagits från tryckfrihetsförordningens tillämpning.¹⁰¹

⁹⁸ SOU 2008:5 *Könsdiskriminerande reklam -kränkande utformning av kommersiella meddelanden*, s. 273

⁹⁹ Se definition av antifeminism i avsnitt 2.2.2

¹⁰⁰ Se definition av antifeminism i avsnitt 2.2.2

¹⁰¹ SOU 2008:5, s. 233

Lagstiftaren menar vidare att:

Allmän enighet råder om att efterhandsingripande mot kommersiell reklam som är otillbörlig kan göras utanför tryckfrihetsförordningens ram. På den förutsättningen vilar marknadsföringslagens vars skyddssubjekt är bl.a. konsumenter/...¹⁰²

Här klargör lagstiftaren att någon förändring i yttrande- och tryckfrihetsgrundlagarna inte är nödvändiga i förhållande till könsdiskriminerande reklam utan hänvisar till vilken annan lag som ska omfatta detta skydd. Som beskrivs i klartext är alltså att marknadsföringslagens skyddssubjekt är konsumenter. Vidare beskriver lagstiftaren marknadsföringslagens räckvidd enligt följande:

Den senare prövningen utföll nekande i målet MD 1976:8 eftersom den inte kunde anses otillbörlig enligt marknadsföringslagen då lagens räckvidd omöjliggör att med stöd av den meddela andra förbud än sådana som avser att skydda konsumenter och näringsidkare just i denna deras egenskap. Domstolen anförde att med utgångspunkt häri är det inte möjligt att rikta ett förbud enligt marknadsföringslagen mot bolaget på den grunden att den aktuella annonsen är könsdiskriminerande. Vad som skulle uppnås därmed vore inte ett skydd för kvinnan som konsument eller näringsidkare utan ett skydd för hennes integritet som kvinna.¹⁰³

Marknadsföringslagen syftar således inte till att skydda kvinnans integritet utifrån att hon är just kvinna utan i egenskap av att hon är konsument. Gällande lagstiftarens sätt att hantera frågan om könsdiskriminerande yttranden genom ovan nämnda taktik är enligt min mening starkt kopplad till antifeministisk diskurs.¹⁰⁴ Detta eftersom den verkar bagatelliserande och osynliggör kvinnors utsatthet genom att utelämna det underliggande problemet med kvinnors underordning genom att inte på riktigt undersöka hur grundlagsskyddet skulle kunna ändra på detta.

3.1.3 Liberalism

Jag anser att den liberala ideologin¹⁰⁵ med stort fokus på frihet och valfriheten kan anses tas i uttryck genom att kämpa för vidast möjliga yttrandefrihet. Detta eftersom yttrandefriheten bland annat står för politisk frihet från censur, det vill säga frihet från att politiken genom förhandsgranskning hindrar information från att nå mottagaren. Jag menar alltså att detta kan sättas i samband med yttrandefrihet eftersom en inskränkning i denna innebär begränsning gällande den fria åsiktsbildningen och meddelarfriheten. Med denna utgångspunkt blir den

¹⁰² SOU 2008:5, s. 230

¹⁰³ SOU 2008:5, s. 239

¹⁰⁴ Se definition av antifeminism i avsnitt 2.2.2

¹⁰⁵ Se definition av liberalism i avsnitt 2.2.3

liberala diskursen synlig i alla förarbeten jag analyserat men i stort sett i samma ordalag, därmed har jag inte använt mig av så många citat då de liknar varandra i så stor utsträckning. Jag menar att eftersom hetslagstiftningen utgör en inskränkning i yttrandefriheten är det således enligt mitt resonemang ovan ofta uttryck för en liberal diskurs som lyfts fram som motargument:

Regeringen anförde i lagrådsremissen att det, enligt vår mening, är uppenbart att intresset av att skydda gruppen homosexuella mot hot och andra uttryck för missaktning är ett sådant ändamål som är tillåtet för att begränsa yttrandefriheten enligt såväl regeringsformen som Europakonventionen. /.../Lagrådet finner dock anledning att framhålla att liknande skäl på goda grunder kan åberopas även i förhållande till en rad andra utsatta grupper, och att stor restriktivitet bör iakttas med hänsyn till yttrandefriheten när det gäller att föra in nya grupper under det skydd som straffbestämmelsen om hets mot folkgrupp ger, särskilt med hänsyn till det vidsträckt tillämpningsområde som bestämmelsen har fått.¹⁰⁶

Jag tolkar detta citat som ett uttryck för en liberal diskurs¹⁰⁷ då lagstiftaren menar att det bör iakttas stor restriktivitet när det gäller att föra in andra utsatta grupper i hetslagstiftningen med anledning av yttrandefriheten. Jag menar att uttalandet uttrycker en vilja att bevara vidast möjliga yttrandefrihet, därmed en frihet att yttra det man vill (ocensurerad fri åsiktsbildning) vilket också är uttrycket för den liberala diskursen.¹⁰⁸ Jag anser att detta medför att den liberala diskursen är den som står för motargument för att utvidga hetslagstiftningen så även för anspelningsgrunden kön. Lagstiftaren uttrycker det som att tillämpningsområdet för bestämmelsen är vidsträckt. Detta tolkar jag som att man menar att den är så vidsträckt som det möjligen kan bli i förhållande till en bevarad fri åsiktsbildning och således ett uttryck för en liberal diskurs¹⁰⁹ som vill värna om fri- och valfriheten till ett ocensurerat samtal. Jag menar vidare att följande citat återigen ger uttryck för en liberal diskurs¹¹⁰ eftersom lagstiftaren framhåller att det är intresset av att behålla yttrandefriheten, således valfriheten att yttra det man vill, oförändrad som är det skäl som talar emot en kriminalisering av hets mot homosexuella:

Sammantaget anser vi att de skäl som talar för en kriminalisering av hets mot homosexuella som grupp väger tyngre än de skäl som kan anföras däremot, främst intresset av att behålla yttrandefriheten oförändrad i denna fråga.¹¹¹

¹⁰⁶ Prop. 2001/02:59, s. 36

¹⁰⁷ Se definition av liberalism i avsnitt 2.2.3

¹⁰⁸ Se definition av liberalism i avsnitt 2.2.3

¹⁰⁹ Se definition av liberalism i avsnitt 2.2.3

¹¹⁰ Se definition av liberalism i avsnitt 2.2.3

¹¹¹ SOU 2000:88, s. 240

Lagstiftaren menar även att:

Det är givetvis inte uteslutet att det i framtiden kommer att resas anspråk på att ytterligare grupper skall skyddas genom en motsvarande kriminalisering i grundlag och att den nu föreslagna regleringen kommer att anföras som stöd för sådana anspråk.¹¹²

Jag tolkar det som att detta citat skapar utrymme för att den liberala diskurs som uttrycks och blir ett skäl att inte inskränka yttrandefriheten således kan anses vara den som skulle förkroppsliga skäl att inte införliva kön som anspelningsgrund i hetslagstiftningen.

En begränsning i yttrandefriheten får inte sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen. Vi kan inte finna att en kriminalisering av hets mot homosexuella generellt sett utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen. Hot mot eller kränkande omdömen om homosexuella kan, allmänt sett, knappast anses som uttryck för en viss åsikt. Det är snarare fråga om ett missbruk av yttrandefriheten. Det straffbara området får emellertid inte sträckas så långt att det kommer att omfatta även saklig diskussion om homosexualitet.¹¹³

Jag menar att den liberala diskursen kommer till uttryck i detta citat i enlighet med Schömers resonemang kring den liberala ideologins inkonsekvens¹¹⁴. Lagstiftaren menar att hot eller kränkande omdömen om homosexuella kan ses som ett missbruk av yttrandefriheten samt att införlivandet av sexuell läggning i hetslagstiftningen inte är att anse som ett hot mot yttrandefriheten. Lagstiftaren fortsätter dock sedan och förtydligar att lagstiftningen inte får omfatta även sakliga diskussioner om homosexuella. Detta tolkar jag som ett uttryck för Schömers tolkning av den inkonsekventa liberala diskursen genom att man hanterar att ojämlikheter uppstår, dock enbart till den grad att det inte överbryggas den liberala tanken att alla är lika och har lika möjlighet att välja vad de vill göra¹¹⁵, däribland att föra en "saklig", ocensurerad diskussion om homosexuella. I konstitutionsutskottets betänkande 2002/03: KU7 *Hets mot folkgrupp m.m.* definierar lagstiftaren vad en saklig diskussion och debatt kan härröra:

Regeringen vill framhålla att förslaget till en kriminalisering av hets med anspelning på sexuell läggning, lika lite som den motsvarande i dag gällande kriminaliseringen av hets mot folkgrupp, är avsett att hindra en fri och saklig debatt. Meningen är alltså inte att hindra resonemang och diskussioner om homosexualitet,

¹¹² Prop. 2001/02:59, s. 35

¹¹³ SOU 2000:88, s. 240

¹¹⁴ Se definition av liberalism i avsnitt 2.2.3 alternativt Mulinari, Sandell & Schömer, s. 98, 111

¹¹⁵ Se definition av liberalism i avsnitt 2.2.3 alternativt Mulinari, Sandell & Schömer, s. 98, 111

bisexualitet eller heterosexualitet vare sig inom kyrkor eller på andra håll i samhället. Det måste också vara möjligt för homosexuella och andra att i en fri och öppen debatt bemöta och tillrättalägga felaktiga uppfattningar och på så sätt motverka fördomar som annars riskerar att konserveras och leva kvar i det fördolda.¹¹⁶

Jag tolkar detta som uttryck för en liberal diskurs¹¹⁷ då lagstiftaren inte vill ha någon politisk censurering avseende diskussioner och resonemang om homosexuella. Detta förstärks ytterligare av att lagstiftaren i linje med Dahl's resonemang osynliggör de homosexuellas utsatthet och framställer denna grupp som aktiva individer som själva är kapabla att tillrättavisa felaktiga uppfattningar. Ansvar för att bemöta dessa uppfattningar ska således inte styras politiskt genom förbud utan ligger hos individen att bemöta, vilket också förminskar dennes utsatthet.

Som jag nämnde ovan tolkar jag det som att en fri åsiktsbildning vilket ger uttryck för en liberal diskurs också kan anses vara det som motsätter sig att skydda fler grupper än de som redan omfattas av lagstiftningen. Detta faktum tillsammans med nyss förda diskussion kring den liberala diskursens åsikt om att införandet av anspelningsgrunden sexuell läggning inte hotar den fria åsiktsbildningen (i den mån det inte handlar om en saklig diskussion) gör diskursen inkonsekvent. Den blir alltså inkonsekvent i förhållande till vilka den kan tänka sig att skydda.

3.2 Liberalism och antifeminism i samklang som ledande i diskursordningen

I detta avsnitt avser jag besvara uppsatsens andra frågeställning om hur de ovan artikulera och identifierade diskurserna förhåller sig till varandra och vad detta innebär.

3.2.1 Diskursernas vänskapsförhållande

De diskurser som visat på ett vänskapsförhållande eller som med andra ord är förenliga med varandra är den liberala och antifeministiska vilket kan identifieras i följande citat:

Lagrådet finner dock anledning att framhålla att liknande skäl på goda grunder kan åberopas även i förhållande till en rad andra utsatta grupper, och att stor restriktivitet bör iaktas med hänsyn till

¹¹⁶ Konstitutionsutskottets betänkande 2002/03: KU7 *Hets mot folkgrupp m.m.* s. 6

¹¹⁷ Se definition av liberalism i avsnitt 2.2.3

ytrandefriheten när det gäller att föra in nya grupper under det skydd som straffbestämmelsen om hets mot folkgrupp ger, särskilt med hänsyn till det vidsträckta tillämpningsområde som bestämmelsen har fått.¹¹⁸

Lagstiftaren menar att restriktivitet till att skydda fler grupper bör iakttas med hänsyn till ytrandefriheten, vilken omfattar friheten att utan politisk censur få yttra det man vill. Jag tolkar detta som ett uttryck för den liberala diskursen¹¹⁹ som i synnerhet står för människans valfrihet och att skydda ytrandefriheten. Jag menar att eftersom jag anser att den liberala diskursen begränsar införlivande av andra grupper, vilket inkluderar kvinnor, ger diskursen även uttryck för ett motstånd till feminism¹²⁰. Med detta menar jag att då uppsatsen utgår ifrån att det existerar kvinnohat och hets blir också motstånd mot införlivande av kön som anspelningsgrund i hetslagstiftningen att anse som ett motstånd mot feminism. Detta eftersom feminism vill förändra diskriminering av kön vilket ett införlivande av kön i hetslagstiftningen hade kunnat innebära. Ett motstånd mot feminism blir därmed ett uttryck för antifeministisk diskurs¹²¹. Den liberala diskursens motstånd att införliva fler grupper, därmed även kvinnor, kan alltså anses ge uttryck för en antifeministisk diskurs. Relationen mellan diskurserna som förenlig är därmed fastställd. Även följande citat vittnar om en relation de båda diskurserna emellan:

Regeringen vill framhålla att förslaget till en kriminalisering av hets med anspelning på sexuell läggning, lika lite som den motsvarande i dag gällande kriminaliseringen av hets mot folkgrupp, är avsett att hindra en fri och saklig debatt. Meningen är alltså inte att hindra resonemang och diskussioner om homosexualitet, bisexualitet eller heterosexualitet vare sig inom kyrkor eller på andra håll i samhället. Det måste också vara möjligt för homosexuella och andra att i en fri och öppen debatt bemöta och tillrättalägga felaktiga uppfattningar och på så sätt motverka fördomar som annars riskerar att konserveras och leva kvar i det fördolda.¹²²

Som jag behandlat under föregående avsnitt om uttryck för liberalism utgör citatet ett ställningstagande om att diskussioner och resonemang kring homosexuella inte får begränsas genom inskränkning i ytrandefriheten. Detta ska anses som en saklig diskussion vilken inte ska bemötas med politiskt censur utan med debatt där homosexuella själva ska stå för ansvaret att

¹¹⁸ Prop. 2001/02:59, s. 36

¹¹⁹ Se definition av liberalism i avsnitt 2.2.3

¹²⁰ Se definition av feminism i avsnitt 2.2.1

¹²¹ Se definition av feminism i avsnitt 2.2.1 samt antifeminism i avsnitt 2.2.2

¹²² KU:07, s. 6

tillrättavisa felaktiga uppfattningar och fördomar. Detta uttalande tolkar jag som mer än gällande just homosexuella och istället som en mer allmän ståndpunkt vad gäller begränsning av yttrandefrihetens räckvidd. Med detta sagt hävdar jag mot bakgrund av att lagstiftaren inte anser att fler grupper behöver skyddas att de yttranden mot kvinnor som jag tolkar som hatiska enligt lagstiftaren är att anse som en saklig diskussion. Detta härleder jag till Dahls resonemang om hur liberala värden osynliggör utsatthet och istället lägger fokus på individens egenansvar¹²³ genom att förutsätta utsatta gruppers egen förmåga att skydda sig mot fördomar som alternativ till politisk inblandning genom förbud i lag. Att vilja värna om den fria politiskt ocensurerade åsiktsbildningen samt att indirekt definiera hatiska yttranden mot kvinnor som en saklig diskussion genom att hävda att fler utsatta grupper än de vilka skyddas av lagen inte förekommer vittnar om uttryck för en liberal diskurs¹²⁴ vilken är förenlig med den antifeministiska¹²⁵.

Jag menar att om den liberala diskursen är förenlig med den antifeministiska blir den också automatiskt oförenlig med den feministiska. Trots att den liberala diskursen inte är förenlig med den feministiska tycks den vara förenlig med andra jämlikhetsgrunder¹²⁶. Detta eftersom de grupper som omfattas skydd av hetslagstiftningen inte anses vara ett hinder för yttrandefriheten och den politiskt ocensurerade fria åsiktsbildningen, medans en ytterligare utvidgning av lagstiftningen skulle vara det. Detta kan förklaras utifrån Schömers beskrivning av liberalismen som inkonsekvent¹²⁷ avseende att man gör punktinsatser för vissa grupper som anser sig förfördelade, men inte för andra. Förklaringen av denna inkonsekvens ligger i den liberala ideologins grundtanke om att alla är lika eftersom detta döljer ojämlikheter, i denna uppsats sammanhang ojämlikheter gällande kön. Den liberala diskursens utgångspunkt att alla är lika tillsammans med inkonsekvensen i diskursen är således det som gör den antifeministisk.

Detta avsnitt har alltså besvarat frågeställningen hur de identifierade diskurserna förhåller sig till varandra i avseende om de är förenliga eller oförenliga. Diskursernas position i diskursordningen samt vad diskursernas relation till varandra innebär kommer redogöras för i avsnittet nedan.

¹²³ Se definition av liberalism i avsnitt 2.2.3 alternativt Dahl, s. 286

¹²⁴ Se definition av liberalism i avsnitt 2.2.3

¹²⁵ Se definition av antifeminism i avsnitt 2.2.2

¹²⁶ Se definition av liberalism i avsnitt 2.2.3

¹²⁷ Se definition av liberalism i avsnitt 2.2.3 alternativt Mulinari, Sandell & Schömer, s. 98, 111

3.2.2. Diskursordningen som resulterar i att kvinnor som grupp inte skyddas

Jag menar att en liberal diskurs i samklang med antifeministisk diskurs görs gällande som de ledande diskurserna i förarbetena/diskursordningen¹²⁸ till hetslagstiftningen jag analyserat. Detta eftersom lagstiftningen inte omfattar kön som anspelningsgrund med hänsyn till förarbetenas avsikt att ha vidast möjliga yttrandefrihet/politiskt ocensurerad åsiktsbildning. Den feministiska diskursen kunde identifieras om så i liten utsträckning men kan inte anses ledande och gällande eftersom lagstiftaren själv inte uttrycker den samt att lagens icke integrering av kön i sig är antifeministisk. Detta då den kan anses motverka förändring av diskriminering på grund av kön. Den liberala diskursen är likt vad analysen av den diskursiva praktiken påvisat representerad i alla förarbeten. Den finns ständigt som skäl emot att inskränka yttrandefriheten därmed även i fallet med införlivande av kön. Den antifeministiska är likt den liberala diskursen starkt representerad i de analyserade förarbetena. Eftersom den liberala diskursen är förenlig med den antifeministiska och att diskurserna får utrymme är det också dessa som omöjliggör den feministiska diskursen från att representeras i diskursordningen. Uttrycket för denna diskurs kan alltså ses som lagstiftarens diskurs. Men likt vad den parlamentariska demokratin befäster har regeringen ensamrätt att representera folket vilket även gör deras uttryck för diskurs representativt för den svenska befolkningen.¹²⁹

¹²⁸ Winther Jørgensen & Phillips, s. 134

¹²⁹ Se avsnitt 2.4

4. Vad jag slutligen kommit fram till

Jag ämnar här redogöra för hur jag uppfyllt uppsatsens syfte samt hur jag besvarat dess övergripande frågeställning om varför lagstiftningen kring yttrandefrihet inte omfattar inskränkningar gällande yttranden innehållande hot och missaktning på grund av kön. Med hjälp av de centrala begreppen feminism, antifeminism och liberalism samt Fairclough's kritiskt diskursanalytiska teoribegrepp diskurs och diskursordning har jag besvarat följande frågeställningar:

1. Hur artikuleras diskurserna feminism, antifeminism och liberalism den rättsliga argumentationen om vilka grupper som ska skyddas genom tryckfrihetsbrottet hets mot folkgrupp?
2. Hur förhåller sig de artikulade diskurserna till varandra och vad innebär detta?

Mot bakgrund av min analys kan slutsatserna för den första frågeställningen sammanfattas till att: Den feministiska diskursen artikuleras i en ganska liten omfattning och det är aldrig lagstiftaren själv som uttrycker diskursen vilket jag tolkar som att den inte kan anses vara representerad i lagstiftningen. Den antifeministiska diskursen uttrycks i form av en ovilja att införliva kön som anspelningsgrund i hetslagstiftningen. Argumentationen eller icke argumentationen (eftersom kön oftast inte nämns alls) färgas av bagatelliserande och osynliggörande av kvinnors underordning och utsatta position i förhållande till högerextrema grupper samt män. Den liberala diskursen gick att finna i alla förarbeten och uttrycks genom viljan att skydda den fria åsiktsbildningen ifrån politisk censur samt att osynliggöra skörhet och sårbarhet (gruppers utsatthet) genom att lyfta fram individens egenansvar att bemöta fördomsfulla yttranden.

Svaret på uppsatsens andra fråga kan mot bakgrund av min analys sammanfattas till att: den inkonsekventa liberala diskursen i samklang med den antifeministiska är de ledande diskurserna i förarbetena vilka gör motstånd till och omöjliggör att den feministiska diskursen får utrymme. Den diskurs som uttrycks innehåller därmed förståelsen att:

- Valfriheten att yttra det man vill genom politiskt ocensurerad åsiktsbildning, att bevara yttrandefriheten i så stor mån det är möjligt, är viktigare än att skydda kvinnor som grupp mot

hot och missaktning. Detta faktum blir också svaret på den övergripande frågeställningen varför lagstiftningen kring yttrandefrihet inte omfattar inskränkningar gällande yttranden innehållande hot och missaktning på grund av kön. Den liberala diskursen blir inkonsekvent eftersom den är förenlig med att skydda de grupper hetslagstiftningen omfattar men icke förenlig med den feministiska diskursen vilken vill förändra diskriminering mot kvinnor och deras underordning män, exempelvis genom införande av kön i hetslagstiftningen.

5. Och sen då?

Det krävdes inte mer än en minut för mig att hitta citatet jag har med i inledningen som är både rått och kränkande. Det finns med all säkerhet massvis som är värre men kanske flest av den allra farligaste sorten yttranden som är mer subtila med ett underliggande hatiskt budskap gentemot kvinnor. Jag tycker det sticker i ögonen att ett land som påstår sig kommit långt i jämställdhetsarbetet tillåter hatiska yttranden likt det nämnda citatet ovan. Det gör likt titeln på denna uppsats vill belysa att kvinnohat genom hatiska yttranden är att anse som fri åsiktsbildning. Kvinnohat är ett problem som borde beröra alla. Kanske berör det mig speciellt för att jag själv är kvinna, kanske lite extra eftersom jag just denna vår bär på en liten dotter som förväntas komma ut lagom till den ljumma försommaren. Jag undrar vilket Sverige hon kommer växa upp i och vilken kvinnosyn som kommer kanta hennes liv.

Det mest intressanta utifrån uppsatsens slutsatser enligt mig är hur kön så genomgående osynliggörs i uttryck av den liberala och antifeministiska diskursen. Lagstiftaren nämner aldrig kön som möjlig anspelningsgrund i hetslagstiftningen, inte ens när behovet av en utredning kring frågan föreslås. Istället för att utreda om det finns ett behov av att införliva kön i hetslagstiftningen gör man det enbart till en fråga om diskriminering i reklam specifikt. Det känns som att samma sak ofta händer när det handlar om frågor som berör kvinnors utsatthet generellt i samhället. Det är lätt att få undan fokus från dessa problem genom att alla jobbar med jämställdhet. Det upprättas jämställdhetsplaner till höger och vänster både i privata och offentliga institutioner men ingen tycks bry sig om huruvida de följs eller inte. När en väninnas fackliga kontakt rådde henne att undanhålla hennes graviditet för sin chef för att få bättre chans till fast anställning är just ett sådant exempel. Trots diskrimineringslagar som arbetsgivarna lyder under kommer man ändå undan, genom att exempelvis förneka att graviditeten var skälet till ett icke förlängt kontrakt och istället fabriceras andra skäl såsom att hon inte presterat lika bra. Genom individuell lönesättning kan man också effektivt ge kvinnorna lägre lön utan att diskriminera eftersom man kan förklara detta med att kvinnans förmåga att löneförhandla korrelerar med hennes slutliga lön. Detta kan också kopplas samman med att inte nämna saker vid dess rätta namn. Ett jämställt land hävdar i princip alla att de vill leva i, men det är ingen som vill kalla sig feminist. Feminister vill ju nämligen ändra på hur det ser ut nu, och de allra flesta

menar ju att vi trots allt är ganska jämställda i Sverige så varför ska vi ändra på någonting? De måste vara manshatare. Ja för man måste väl ändå anses som en manshatare om man vill kunna behålla sin anställning trots att man ska föda ett barn. Eller man måste väl anses vara manshatare om man som kvinna vill ha samma lön som sin manliga kollega med samma erfarenheter. Jag kan inte säga att uppsatsens slutsatser kom som någon överraskning.

Det finns mycket som skulle vara intressant att belysa vidare utifrån uppsatsens slutsatser i framtida studier. Såsom hur politiken påverkar diskurserna som är synliga i hetslagstiftningen eller vad en lagstiftning som utelämnar kön som anspelningsgrund får för sociala effekter för kvinnors position i det svenska samhället. Dessa frågor var för stora för att täckas in under denna uppsats men skulle mer än väl kunna besvaras i vidare studier. Jag hade först tänkt att denna uppsats skulle omfatta en diskursanalys av diskussionstrådar på flashback forum men jag valde istället att lyfta upp frågan om antifeminism till ett högre strukturellt plan där lagstiftaren är med och formar den gällande diskursen. När jag nu mot slutet läser uppsatsens bakgrund och Svelands exempel på hur kvinnohat och motstånd mot kvinnors tillvaratagande av lika rättigheter tagit sig i uttryck genom historien kan man se helheten. Det är inte bara på diskussionsforum som förtryckande av kvinnor sker utan även i lagtexten. Den antifeministiska andan skrämmer mig eftersom den så intrikat döljs genom att inte nämnas och genom att systematiskt inte hantera frågor kring kvinnors utsatthet i förhållande till män. För vi är väl ändå jämställda? Eller är vi det?

Referenslista

Litteratur;

Bryman Alan (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber

Burr Vivien (2003) *Social constructionism*. London: Routledge

Dahl Hanne Marlene(2012) *Neo-liberalism Meets the Nordic Welfare State - Gaps and Silences* ur *NORA—Nordic Journal of Feminist and Gender Research, Vol. 20, No. 4, 283–288*, London: Routledge

Freedman, Jane (2003) *Feminism: en introduktion*. 1. uppl. Malmö: Liber

Hirdman Yvonne (1990) *Genussystemet*, ur SOU 1990:44 *Demokrati och makt i Sverige. Maktutredningens huvudrapport*. Stockholm: Allmänna förlag

Mulinari, Diana, Sandell, Kerstin & Schömer, Eva (red.) (2003), *Mer än bara kvinnor och män: feministiska perspektiv på genus*. Lund: Studentlitteratur

Sveland Maria (2013) *Hatet - en bok om antifeminism*. Stockholm: Leopard förlag

Winther Jørgensen Marianne, Phillips Louise(2000) *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur

Zetterström Stefan (2010) *Juridiken och dess arbetssätt - en introduktion*. Uppsala: Iustus förlag

Lagrum;

Yttrandefrihetsgrundlag (1991:1469)

Tryckfrihetsförordning (1949:105)

Regeringsform (1974:152)

Förarbeten;

Konstitutionsutskottets betänkande 2002/03: KU7 *Hets mot folkgrupp m.m.*

Prop. 1977/78:91 *om radions och televisionens fortsatta verksamhet m.m.*

Prop. 2001/02:59 *Hets mot folkgrupp, m.m.*

Regeringens skrivelse 2005/06:95 *En nationell handlingsplan för de mänskliga rättigheterna 2006-2009*

SOU 2000:88 *Organiserad brottslighet, hets mot folkgrupp, hets mot homosexuella, m.m. - straffansvarets räckvidd*

SOU 2008:5 *Könsdiskriminerande reklam -kränkande utformning av kommersiella meddelanden*

SOU 2011:29 *Samlat, genomtänkt och uthålligt? En utvärdering av regeringens nationella handlingsplan för mänskliga rättigheter 2006-2009*

Internetkällor;

Flashback forum inlägg:

<https://www.flashback.org/t1274280p2> hämtad 2013-03-27

Nationalencyklopedins nätupplaga. Anti:

<http://www.ne.se/anti> hämtad 2013-04-17

Nationalencyklopedins nätupplaga. Liberalism:

<http://www.ne.se/liberalism> hämtad 2013-04-26

Nationalencyklopedins nätupplaga. Nyliberalism:

<http://sv.wikipedia.org/wiki/Nyliberalism> hämtad 2012-05-21

Nationalencyklopedins nätupplaga. Parlamentarism:

<http://www.ne.se/parlamentarism> hämtad 2013-05-08

Rapport(2013), *Hvordan motarbeide antifeminisme og høyre-extremisme? - Innspill og anbefalinger fra eksperter I norden:*

<http://www.nrk.no/contentfile/file/1.10947191%21reform.pdf> hämtad 2013-04-10

Regeringens hemsida:

<http://regeringen.se/sb/d/504> hämtad 2013-04-17

SCB (2013) *Privatpersoners användning av datorer och internet 2012* s. 9, 18:

http://www.scb.se/statistik/publikationer/LE0108_2012A01_BR_IT01BR1301.pdf hämtad 2013-03-21

Svt debatt nätsida:

<http://debatt.svt.se/2013/03/27/huvudlosa-lagforslag-mot-kvinnohatare-hjalper-inte-feminismen/> hämtad 2013-04-10

Uppdrag granskning, avsnitt *Män som näthatar kvinnor:*

www.svtplay.se/video/995361/del-4 hämtad 2013-03-25